

T.C.
SAYIŞTAY BAŞKANLIĞI

MERSİN SU VE KANALİZASYON İDARESİ GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

2023 YILI
SAYIŞTAY DENETİM RAPORU

Kasım 2024

Tel : 90 (312) 295 30 00
Fax : 90 (312) 295 48 00

www.sayistay.gov.tr
sayistay@sayistay.gov.tr

İnönü Bulvarı No: 45
06520 Balgat-Çankaya/ANKARA

İÇİNDEKİLER

1.	KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ.....	1
2.	KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU.....	9
3.	SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU	9
4.	DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI.....	9
5.	İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ	10
6.	DENETİM GÖRÜŞÜ.....	11
7.	DENETİM BULGULARI.....	12
8.	EKLER.....	41

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Personel Durumu	3
Tablo 2: 2023 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekleri Tablosu	4
Tablo 3: 2023 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu	5
Tablo 4: 2023 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu.....	5
Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2021-2023) Seyri.....	6
Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2021-2023) Seyri.....	6
Tablo 7: MESKİ'nin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler.....	7
Tablo 8: Çevre Temizlik Vergisi Borcu	15
Tablo 9: Yağmur Suyu Alacak Tutarları.....	16
Tablo 10: Hizmet Alımı İhalesinde Yer Alan İş Kalemleri	20
Tablo 11: Veri Gönderme Tarihlerine İlişkin Bilgi.....	39

KISALTMALAR

AŞ	Anonim Şirketi
AYKOME	Altyapı Koordinasyon Merkezi
BKK	Bakanlar Kurulu Kararı
BVD	Birleştirilmiş Veriler Defteri
GPS	Global Positioning System (Küresel Konumlama Sistemi)
İSKİ	İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi
KDV	Katma Değer Vergisi
KHK	Kanun Hükmünde Kararname
MESKİ	Mersin Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü
ÖTV	Özel Tüketim Vergisi
TL	Türk Lirası
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UAVT	Ulusal Adres Veri Tabanı

BULGU LİSTESİ

A. Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular

1. Yağmur Suyu Uzaklaştırılmasına İlişkin Ödenen Katma Değer Vergisinin İndirim Konusu Yapılması

B. Diğer Bulgular

1. İdarece Tahsil Edilen Çevre Temizlik Vergisine İlişkin Payların Büyükşehir Belediyesine ve İlçe Belediyelerine Aktarılmaması

2. Yağmur Sularının Uzaklaştırılması İçin Yapılan Harcamaların İlgili Belediyelerden Tahsil Edilememesi

3. Abone Hizmetlerinin Yapılması İşinde Hatalı Uygulamaların Bulunması

4. Arıtma Çamuru Nakliyesinde Karayollarında Taşınabilecek Azami Ağırlıkların Aşılması ve Teknik Şartnameye Aykırılıkların Bulunması

5. Yapım İşlerinde İdare Tarafından Onaylanmamış Alt Yüklenicilerin Çalıştırılması

6. Kaynak Suları Kullanım Hakkının İhale Yapılmaksızın Kullanılması

7. Revize Birim Fiyat Uygulamasına İlişkin Hükümlerin Tam Olarak Yerine Getirilmemesi

8. Yapım İş İhalelerinde Kontrollük Hizmetleri İçin Binek Araç Kiralanması

9. Sayıştay Denetim Raporunun Genel Kurula Sunulmaması

10. Sayıştaya Aylık Olarak Gönderilmesi Gereken Birleşmiş Veriler Defterinin Düzenli Olarak ve Zamanında Gönderilmemesi

1. KAMU İDARESİ HAKKINDA BİLGİ

1.1. Mevzuat ve Görevler

Mersin Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü (MESKİ), Bakanlar Kurulunun 04.05.1995 tarih ve 95/6750 sayılı kararı ile kurulmuştur. MESKİ Genel Müdürlüğü, Mersin Büyükşehir Belediyesine bağlı müstakil bütçeli ve kamu tüzel kişiliğini haiz bir kuruluştur.

Bakanlar Kurulu kararının yayımlandığı tarihten sonra çalışmalarına başlayan Genel Müdürlük, 1995 tarihi itibarıyla teşkilatlanmasını tamamlayarak hizmete başlamıştır.

6360 sayılı On Dört İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile hizmet sınırları, il mülki sınırlarına genişletilmiştir. Mersin Büyükşehir Belediyesinin il mülki sınırları içerisinde bulunan tüm ilçe ve mahalleler MESKİ Genel Müdürlüğünün hizmet alanı kapsamındadır.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 3'üncü maddesinde mahalli idare; yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idare olarak tanımlanmıştır. Buna göre MESKİ de bağlı idare olarak Mersin Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulduğundan mahalli idare olup 5018 sayılı Kanun hükümlerine tabidir.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un Ek 5'inci maddesinde yer alan; *"Bu Kanun diğer büyükşehir belediyelerinde de uygulanır."* hükmü gereğince MESKİ faaliyetlerini 2560 sayılı Kanun'da belirtilen esaslar dâhilinde yürütmektedir.

Genel Müdürlüğün görev, yetki ve sorumlulukları 2560 sayılı Kanun'un 2'nci maddesinde düzenlenmiştir. Buna göre, ana başlıklar itibarıyla, Genel Müdürlüğün yetki, görev ve sorumlulukları şunlardır:

"İçme, kullanma ve endüstri suyu ihtiyaçlarının her türlü yeraltı ve yer üstü kaynaklarından sağlanması ve ihtiyaç sahiplerine dağıtılması için; kaynaklardan abonelere ulaşıncaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak, bu projelere göre tesisleri kurmak veya kurdurmak, kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

Kullanılmış sular ile yağış sularının toplanması, yerleşim yerlerinden uzaklaştırılması ve zararsız bir biçimde boşaltma yerine ulaştırılması veya bu sulardan yeniden yararlanılması için abonelerden başlanarak bu suların toplanacakları veya bırakacakları noktaya kadar her türlü tesisin etüt ve projesini yapmak veya yaptırmak; gerektiğinde bu projelere göre tesisleri kurmak ya da kurdurmak; kurulu olanları devralıp işletmek ve bunların bakım ve onarımını yapmak, yaptırmak ve gerekli yenilemelere girişmek,

Bölge içindeki su kaynaklarının, deniz, göl, akarsu kıyılarının ve yeraltı sularının kullanılmış sularla ve endüstri artıkları ile kirletilmesini, bu kaynaklarda suların kaybına veya azalmasına yol açacak tesisi kurulmasını ve bu tür faaliyetlerde bulunulmasını önlemek, bu konuda her türlü teknik, idari ve hukuki tedbiri almak,

Su ve kanalizasyon hizmetleri konusunda hizmet alanı içindeki belediyelere verilen görevleri yürütmek ve bu konulardaki yetkileri kullanmak,

Her türlü taşınır ve taşınmaz malı satın almak, kiralamak, ekonomik değeri kalmamış araç ve gereçleri satmak, su ve kanalizasyon idaresinin hizmetleriyle ilgili tesisleri doğrudan doğruya yahut diğer kamu veya özel kuruluşlarla ortak olarak kurmak ve işletmek, bu maksatla kurulmuş veya kurulmakta olan tesislere iştirak etmektir.”

Diğer yandan, mahalli idarelerin görev ve sorumluluklarının takibinde İçişleri Bakanlığı ile birlikte Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı yetkilendirilmiştir. Mahalli idarelerin; denetim ve soruşturma faaliyetleri İçişleri Bakanlığının, bu idarelerin iş ve işlemlerine dair mevzuatla verilen görevlerin ve hizmetlerin, takibi gibi faaliyetler ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının (Yerel Yönetimler Genel Müdürlüğünün) yetkisindedir.

1.2. Teşkilat Yapısı ve İnsan Kaynakları

2560 sayılı Kanun'da su ve kanalizasyon idarelerinin organları; “Genel Kurul”, “Yönetim Kurulu”, “Denetçiler” ve “Genel Müdürlük” olarak sayılmıştır.

Bahsi geçen Kanun'un 4'üncü maddesine göre Mersin Büyükşehir Belediye Meclisi, “MESKİ Genel Kurulu” olarak görevli ve yetkilidir. Ayrıca genel kurul, Mersin büyükşehir belediye başkanının görüşülmesini önerdiği işleri görüşüp karara bağlar.

Yönetim Kurulu, bir başkanla beş üyeden oluşur. Büyükşehir belediye başkanı, Yönetim

Kurulunun başkanıdır. Belediye başkanının bulunmaması halinde, Genel müdür, Yönetim Kuruluna başkanlık eder. Genel müdür ile genel müdür yardımcılarında hizmette en eski olanı, hizmette eşitlik halinde yaşlı bulunan Yönetim Kurulunun tabii üyesidirler. Yönetim Kurulunun diğer üç üyesi büyükşehir belediye başkanının teklifi ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanının onayı ile atanır.

Daire başkanları, teftiş ve kontrol kurulu başkanı ve l'inci hukuk müşaviri, genel müdürün teklifi, yönetim kurulunun kararı ve büyükşehir belediye başkanının onayı ile müdürler, teknik elemanlar, avukatlar, müfettişler, daire başkan yardımcısı ve doktorlar genel müdürün teklifi üzerine yönetim kurulu kararı ile Su ve Kanalizasyon İdaresinin diğer personeli, genel müdür tarafından atanmaktadır.

MESKİ Genel Müdürlüğü personeline ilişkin bir diğer düzenleme 5393 sayılı Belediye Kanun'unun 49'uncu maddesinde yer almaktadır. Buna göre norm kadro ilke ve standartları Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ile Devlet Personel Başkanlığı (703 sayılı KHK'nın 123'üncü maddesi ile Devlet Personel Başkanlığı kaldırılmış ve aynı KHK'nın geçici 3'üncü maddesi ile Devlet Personel Başkanlığının görevleri Çalışma, Sosyal Hizmetler ve Aile Bakanlığına devredilmiştir.) tarafından müştereken kararlaştırılır ve kurum norm kadroları bu ilke ve standartlar çerçevesinde belediye meclisi kararıyla belirlenir.

MESKİ Genel Müdürlüğünde çalışan memurlar 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na tabi olup sözleşmeli personel ise 657 sayılı Kanun'un 4/B maddesi ile 5393 sayılı Kanun'un 49'ncü maddesine göre çalıştırılmaktadır. İşçiler 1475 ve 4857 sayılı İş Kanun'larına ve 696 sayılı KHK kapsamında çalıştırılanlar da 696 sayılı KHK ile 1475 ve 4857 sayılı İş Kanun'larına tabi olup tüm personelin sosyal güvenlik işlemleri 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu uyarınca gerçekleştirilmektedir.

MESKİ hizmetlerinin yerine getirilmesinde memur, sözleşmeli personel ve işçiler çalıştırılmaktadır. Personele ilişkin bilgiler aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: Personel Durumu

Personel İstihdam Türü	İhdas Edilmiş Norm Kadro Sayısı	Dolu Kadro Sayısı
Memur	801	304
Sözleşmeli Personel	-	1
Kadrolu İşçi	387	154
Toplam	1188	459
696 Sayılı KHK Uyarınca Çalıştırılan Personel	-	912
Geçici İşçi (Personel AŞ)	-	6

1.3. Mali Yapı

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun 4'üncü maddesinde mahalli idare; yetkileri belirli bir coğrafi alan ve hizmetlerle sınırlı olarak kamusal faaliyet gösteren belediye, il özel idaresi ile bunlara bağlı veya bunların kurdukları veya üye oldukları birlik ve idare olarak tanımlanmıştır. Buna göre MESKİ'de bağlı idare olarak Mersin Büyükşehir Belediyesi tarafından kurulduğundan mahalli idare olup, 5018 sayılı Kanun hükümlerine tabidir.

5018 sayılı Kanun'un 12'nci maddesine göre, genel yönetim kapsamındaki idarelerin bütçeleri içinde mahalli idareler bütçeleri de sayılmış, mahalli idare bütçesi, mahalli idare kapsamındaki kamu idarelerinin bütçesi olarak tanımlanmıştır.

Mahalli idareler bütçe işlemlerini 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nda yer alan bütçe ilkeleri doğrultusunda, Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirmektedir.

MESKİ'nin 2023 yılı bütçe ödenekleri, tahmini bütçe gider ve gelirleri ile gerçekleşme rakamları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 2: 2023 Yılı Bütçe Giderleri ve Ödenekleri Tablosu

E-Kod	Giderin Türü	Geçen Yılandan Devreden Ödenek (TL)	Bütçe ile Verilen Ödenek (TL)	Eklenen / Düşülen Ödenek (TL)	Ödenek Toplamı (TL)	Bütçe Gideri Toplamı (TL)	İptal Edilen Ödenek (TL)	Ertesi Yıllara Devreden Ödenek (TL)
1	Personel Giderleri	0,00	229.445.476,00	45.354.985,69	274.800.461,69	264.024.644,10	10.775.817,64	0,00
2	Sosyal Güvenlik Kurumu Devlet Primi Giderleri	0,00	37.376.988,00	7.986.014,31	45.363.002,31	28.965.866,21	16.397.136,10	0,00
3	Mal ve Hizmet Alım Giderleri	0,00	2.051.425.075,00	678.695.860,73	2.730.120.935,73	2.638.130.297,07	91.990.638,66	0,00
4	Faiz Giderleri	0,00	45.000.000,00	46.784.445,73	91.784.445,73	91.784.445,73	0,00	0,00
5	Cari Transferler	0,00	8.181.000,00	2.239.576,58	10.420.576,58	7.419.576,58	3.001.000,00	0,00
6	Sermaye Giderleri	0,00	2.132.803.800,00	-564.765.517,76	1.568.038.282,24	1.501.093.705,00	66.944.577,18	0,00
7	Sermaye Transferleri	0,00	100.000,00	-76.852,28	23.147,72	0,00	23.147,72	0,00
8	Borç Verme	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
9	Yedek Ödenek	0,00	216.218.513,00	-216.218.513,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Toplam		0,00	4.720.550.852,00	0,00	4.720.550.852,00	4.531.418.534,70	189.132.317,30	0,00

MESKİ Genel Müdürlüğünün 2023 mali yılı bütçesi ile 4.720.550.852,00 TL ödenek öngörülmüştür. Yıl içinde 4.531.418.534,70 TL bütçe gideri yapılmış, 189.132.317,30 TL

ödenek iptal edilmiştir.

MESKİ'nin 2023 yılı Bütçesi "(A) Ödenek Cetvelinde" 4.720.550.852,00 TL ödenek, "(B) Gelirlerin Ekonomik Sınıflandırılması" cetvelinde ise 4.324.370.274,00 TL gelir tahmini öngörülmüş olup gider bütçesindeki ödenek toplamı ile gelir bütçesinde tahmin edilen gelir toplamı arasındaki fark, Finansmanın Ekonomik Sınıflandırılması Cetvelindeki borçlanma, borç ödemeleri ve likidite amaçlı banka hesabında tutulan nakit karşılığı ile gösterilen 396.180.578,00 TL ile giderilmiş olup bütçe denklığı sağlanmıştır.

Tablo 3: 2023 Yılı Bütçe Gelirleri Tablosu

Bütçe Gelirinin Ekonomik Kodu	Bütçe Gelir Tahmini (TL)	Tahsilat Tutarı (TL)	Red ve İadeler (TL)	Net Tahsilat (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Vergi Gelirleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
03- Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	3.294.216.143,00	2.176.519.068,38	17.083.873,92	2.159.435.194,46	65,55
04- Alınan Bağış ve Yardımlar	235.000.000,00	32.963.896,44	0,00	32.963.896,44	14,03
05- Diğer Gelirler	795.154.131,00	975.460.908,86	3.587.437,98	971.873.470,88	122,22
06- Sermaye Gelirleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
08-Alacaklardan Tahsilat	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
09- Red ve İadeler	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Toplam	4.324.370.274,00	3.184.943.873,68	20.671.311,90	3.164.272.561,78	73,17

2023 yılında bütçe gelirleri (%73,17) seviyesinde gerçekleşmiştir. Teşebbüs ve mülkiyet gelirleri (%65,55) ve alınan bağış ve yardımlar (%14,03) seviyesinde beklenenin oldukça altında; diğer gelirler (%122,22) seviyesinde beklenenin üstünde gerçekleşmiştir.

Tablo 4: 2023 Yılı Bütçe Giderleri Tablosu

Bütçe Giderinin Ekonomik Kodu	Bütçe Ödeneği (TL)	Bütçe Gideri (Gerçekleşen) Tutar (TL)	Gerçekleşme Yüzdesi (%)
01- Personel Giderleri	274.800.461,69	264.024.644,10	96,08
02- Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri	45.363.002,31	28.965.866,21	63,85
03- Mal ve Hizmet Alım Giderleri	2.730.120.935,73	2.638.130.297,07	96,63
04- Faiz Gideri	91.784.445,73	91.784.445,73	100,00
05- Cari Transferler	10.420.576,58	7.419.576,58	71,20
06- Sermaye Giderleri	1.568.038.282,24	1.501.093.705,06	95,73
07- Sermaye Transferleri	23.147,72	0,00	0,00
08- Borç Verme	0,00	0,00	-
09- Yedek Ödenekler	0,00	0,00	-
Toplam	4.720.550.852,00	4.531.418.534,70	95,99

2023 yılında bütçe giderleri (%95,99) seviyesinde gerçekleşmiştir. Personel Giderleri (%96,08), Mal ve Hizmet Alım Giderleri (96,63), Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Primi Giderleri (%63,85), Cari Transferler (%71,20), ve Sermaye Giderleri (%95,73) seviyesinde

beklenenin altında gerçekleşmiştir. Faiz Giderleri (%100,00) seviyesinde beklenen tutarda gerçekleşmiştir.

MESKİ'nin bütçe gelirleri ve giderlerinin ekonomik sınıflandırmaya göre son üç yıllık seyri ve 2022 yılının 2021 yılına, 2023 yılının 2022 yılına göre değişim yüzdeleri aşağıdaki tablolarda yer almaktadır.

Tablo 5: Bütçe Gelirlerinin 3 Yıllık (2021-2023) Seyri

Bütçe Gelirinin Çeşidi	2021 Yılı (TL) (A)	2022 Yılı (TL) (B)	2023 Yılı (TL) (C)	2022-2021 Değişim Oranı (%) (D=(B-A) /A)	2023-2022 Değişim Oranı (%) (E=(C-B) /B)
Vergi Gelirleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirleri	597.964.585,62	1.145.945.704,08	2.176.519.068,38	91,64	89,93
Alınan Bağış ve Yardım ile Özel Gelirler	2.501.877,56	4.546.892,52	32.963.896,44	81,74	624,98
Diğer Gelirler	296.923.725,84	435.398.295,72	975.460.908,86	46,64	124,04
Sermaye Gelirleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Ara Toplam	897.390.189,02	1.585.890.892,32	3.184.943.873,68	76,72	100,83
Bütçe Gelirlerinden Red ve İadeler	5.781.853,13	11.502.788,95	20.671.311,90	98,95	79,71
Net Toplam	891.608.335,89	1.574.388.103,37	3.164.272.561,78	76,58	100,98

Tablodaki veriler dikkate alındığında, 2023 yılında gelirler bir önceki yıla göre 1.589.884.458,41 TL'lik (%100,98) artış göstermiştir. Bu çerçevede; Teşebbüs ve Mülkiyet Gelirlerinde tahakkuk tahsilat oranının yüksek olması (%89,93) ve Diğer Gelirlerde 540.062.613,14 TL (%124,04) tutarındaki artış, toplam gerçekleşmede belirleyici olmuştur.

Tablo 6: Bütçe Giderlerinin 3 Yıllık (2021-2023) Seyri

Bütçe Giderinin Çeşidi	2021 Yılı (TL) (A)	2022 Yılı (TL) (B)	2023 Yılı (TL) (C)	2022-2021 Değişim Oranı (%) (D=(B-A) /A)	2023-2022 Değişim Oranı (%) (E=(C-B) /B)
Personel Giderleri	89.492.392,49	126.875.922,10	264.024.644,05	41,77	108,10
SGK Devlet Prim Giderleri	16.041.534,48	20.724.360,04	28.965.866,21	29,19	39,77
Mal ve Hizmet Alım Giderleri	465.612.527,83	1.279.934.820,48	2.638.130.297,07	174,89	106,11
Faiz Giderleri	41.339.501,72	82.328.576,89	91.784.445,73	99,15	11,49
Cari Transferler	3.731.621,47	2.500.905,67	7.419.576,58	-32,98	196,68
Sermaye Giderleri	406.824.017,13	847.004.256,42	1.501.093.705,06	108,20	77,22
Sermaye Transferleri	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Toplam	1.023.041.595,12	2.359.368.841,60	4.531.418.534,70	130,62	92,06

MESKİ'nin bütçe giderleri toplamı 2023 yılında 2022 yılına göre 2.172.049.693,1 TL (%92,06) artmıştır. Gider kalemleri incelendiğinde; 2023 yılında Personel Giderlerinin 126.875.922,10 TL (%108,10) ve Sosyal Güvenlik Kurumlarına Devlet Prim Giderlerinin 8.241.506,17 TL (%39,77) arttığı görülmektedir. Mal ve hizmet alım giderlerinde 1.358.195.476,59 TL'lik (%106,11) bir artış olmuştur. Enerji ve personel maliyet artışları bütçe kalemlerinin bir önceki yıla göre ciddi bir şekilde artmasına sebebiyet vermiştir. Sermaye giderleri 654.089.448,64 TL (%77,22) artmıştır. Hammadde, enerji ve personel maliyetlerindeki artışlar stratejik plandaki yatırım harcamalarının bedellerine yansımıştır. Faiz artışı, döviz bazlı kredi faizlerinden kaynaklanmış olup, kurlarda yaşanan artışlar neticesinde gerçekleşmiştir.

Faaliyet Sonuçları Tablosuna göre; bütçe ile ilgili olsun ya da olmasın MESKİ'nin faaliyetlerinden dolayı tahakkuk eden 2023 yılı Faaliyet Gideri 3.133.103.775,83 TL, Faaliyet Geliri 3.254.775.072,17 TL olup Dönem Olumlu Faaliyet Sonucu ise 121.671.296,34 TL olarak gerçekleşmiştir.

MESKİ'nin dolaylı olarak hissedarı olduğu şirket bulunmayıp, doğrudan hissedarı olduğu şirketler ise aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 7: MESKİ'nin Doğrudan Hissedarı Olduğu Şirketler

Sıra No	Şirketin Adı	Toplam Sermaye Tutarı (TL)	Belediyenin Sahip Olduğu Sermaye Tutarı (TL)	Hisse Oranı (%)
1	MESKİ PERSONEL AŞ	3.750.000,00	3.750.000,00	% 100,00

1.4. Muhasebe ve Raporlama Sistemi

1.4.1. Kamu İdaresinin Muhasebe Sistemi

MESKİ'nin muhasebe kayıt işlemleri Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hükümlerine göre gerçekleştirilmektedir. Mahalli idarelerin hesap planı, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nin 46'ncı maddesinde ana hesap grupları, hesap grupları ve hesaplar itibarıyla belirlenmiş çerçeve hesap planında yer alan hesaplardan oluşmaktadır. Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer almamakla birlikte, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği hesap planında yer alan herhangi bir hesabın kullanılması gerekliliği ortaya çıkarsa Yönetmelik'teki hesap planına ilave hesap eklemeye veya çıkarmaya, Hazine ve Maliye Bakanlığının uygun görüşü üzerine Çevre ve Şehircilik Bakanlığı yetkilidir.

Ayrıca, mahalli idarelere ait detaylı hesap planları, bu Yönetmelik'te belirlenen hesap

planı çerçevesinde Hazine ve Maliye Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle ilgili Bakanlıklarca hazırlanmaktadır.

1.4.2. Kamu İdaresinin Raporlama Sistemi

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 484 ve 485'inci maddeleri uyarınca; mali tablolar, Genel Yönetim Muhasebe Yönetmeliği'nde belirlenen ilkelere ve standartlara uygun olarak hazırlanır ve belirlenen sürelerde ilgililerin bilgisine sunulur. Bu bağlamda, İdarece üretilen cetvel ve temel mali tablolar ile diğer mali tablolar şunlardır:

- a) Mizan cetveli
- b) Temel mali tablolar
 - 1) Bilanço
 - 2) Faaliyet sonuçları tablosu
 - 3) Nakit akış tablosu
- c) Diğer mali tablolar
 - 1) Bütçe uygulama sonuçları tablosu
 - 2) Gelirlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 3) Giderlerin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
 - 4) Giderlerin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 5) Bütçe gelirlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 6) Bütçe giderlerinin kurumsal sınıflandırılması tablosu
 - 7) Bütçe giderlerinin fonksiyonel sınıflandırılması tablosu
 - 8) Bütçe giderlerinin finansal sınıflandırılması tablosu
 - 9) Bütçe giderlerinin ekonomik sınıflandırılması tablosu
 - 10) Bütçe giderleri ve ödenekler tablosu.

1.4.3. Kamu İdaresi Tarafından Denetime Sunulan Defter, Tablo ve Belgeler

Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın 5'inci maddesi gereğince hesap dönemi sonunda Sayıştay Başkanlığına gönderilmesi gereken defter, tablo ve belgelerden aşağıda yer alanlar denetime sunulmuştur:

- Birleştirilmiş veriler defteri,
- Geçici ve kesin mizan,
- Bilanço,
- Faaliyet sonuçları tablosu,
- İdare taşınır mal yönetimi ayrıntılı hesap cetveli ile idare taşınır mal yönetim hesabı icmal cetveli.

Kamu İdaresinin denetimi; yukarıda belirtilen defter, tablo ve belgeler ile Usul ve Esaslar'ın 8'inci maddesinde yer alan diğer belgeler dikkate alınarak yürütülüp sonuçlandırılmıştır.

Denetim görüşü, Kamu İdaresinin tabi olduğu geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki temel mali tabloları olan bilanço ve faaliyet sonuçları tablosuna verilmiştir.

2. KAMU İDARESİNİN SORUMLULUĞU

Denetlenen kamu idaresinin yönetimi, tabi olduğu muhasebe standart ve ilkelerine uygun olarak hazırlanmış olan mali rapor ve tabloların doğru ve güvenilir bilgi içerecek şekilde zamanında Sayıştaya sunulmasından, bir bütün olarak sunulan bu mali tabloların kamu idaresinin faaliyet ve işlemlerinin sonucunu tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir olarak yansıtmasından ve ister hata isterse yolsuzluktan kaynaklansın bu mali rapor ve tabloların önemli hata veya yanlış beyanlar içermemesinden; kamu idaresinin gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğundan; mali yönetim ve iç kontrol sistemlerinin amacına uygun olarak oluşturulmasından, etkin olarak işletilmesinden ve izlenmesinden, mali tabloların dayanağını oluşturan bilgi ve belgelerin denetime hazır hale getirilmesinden ve sunulmasından sorumludur.

3. SAYIŞTAYIN SORUMLULUĞU

Sayıştay, denetimlerinin sonucunda hazırladığı raporlarla denetlenen kamu idarelerinin mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek, mali rapor ve tablolarının güvenilirliğine ve doğruluğuna ilişkin görüş bildirmek, gelir, gider ve malları ile bunlara ilişkin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmekle sorumludur.

4. DENETİMİN DAYANAĞI, AMACI, YÖNTEMİ VE KAPSAMI

Denetimlerin dayanağı; 6085 sayılı Sayıştay Kanunu, uluslararası denetim standartları, Sayıştay ikincil mevzuatı ve denetim rehberleridir.

Denetimler, kamu idaresinin hesap ve işlemlerinin kanunlara ve diğer hukuki düzenlemelere uygunluğunu tespit etmek ve mali rapor ve tablolarının kamu idaresinin tüm faaliyet ve işlemlerinin sonucunu doğru ve güvenilir olarak yansıttığına ilişkin makul güvence elde etmek ve mali yönetim ve iç kontrol sistemlerini değerlendirmek amacıyla yürütülmüştür.

Kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile bunları oluşturan hesap ve işlemlerinin doğruluğu, güvenilirliği ve uygunluğuna ilişkin denetim kanıtı elde etmek üzere yürütülen denetimler; uygun denetim prosedürleri ve tekniklerinin uygulanması ile risk değerlendirmesi yöntemiyle gerçekleştirilmiştir. Risk değerlendirmesi sırasında, uygulanacak denetim prosedürlerinin tasarlanmasına esas olmak üzere, mali tabloların üretildiği mali yönetim ve iç kontrol sistemleri de değerlendirilmiştir.

Denetimin kapsamını, kamu idaresinin mali rapor ve tabloları ile gelir, gider ve mallarına ilişkin tüm mali faaliyet, karar ve işlemleri ve bunlara ilişkin kayıt, defter, bilgi, belge ve verileri (elektronik olanlar dâhil) ile mali yönetim ve iç kontrol sistemleri oluşturmaktadır.

Bu hususlarla ilgili denetim sonucunda denetim görüşü oluşturmak üzere yeterli ve uygun denetim kanıtı elde edilmiştir.

5. İÇ KONTROL SİSTEMİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

İç kontrol, idarenin amaçlarına, mevzuata ve belirlenmiş politikalarına uygun olarak faaliyetlerin etkili, ekonomik ve verimli bir şekilde yürütülmesini, varlık ve kaynakların korunmasını, muhasebe kayıtlarının doğru ve tam olarak tutulmasını, malî bilgi ve yönetim bilgisinin zamanında ve güvenilir olarak üretilmesini sağlamak üzere idare tarafından oluşturulan organizasyon, yöntem, süreç ve iç denetimi kapsayan malî ve diğer kontroller bütünüdür.

Kontrol Ortamı Standartları

Kurum organizasyon yapısı içerisinde görev, yetki ve sorumluluklar ile yetki devirleri ve sınırları tam ve açık bir şekilde belirlenip yazılı hale getirilmiştir. İdarede “Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri” ile ilgili eğitim ve bilgilendirme çalışmaları yapılmıştır. Personelin işe alınması, yer değiştirmesi, görevde yükselmesi, yeterlilik-performans değerlendirmesi ile disiplin hükümlerine yönelik insan kaynakları politikası ile hassas görevlere ilişkin prosedürler, tam olarak belirlenmiş ve kurum çalışanlarına duyurulmuştur.

Risk Değerlendirme Standartları

Stratejik Plan ve Performans Programı içerik olarak mevzuata uygun şekilde hazırlanmış ve zamanında yayımlanmıştır. İdare, iç kontrol risklerini tam ve doğru şekilde belirlemiştir. Risklerin değerlendirilmesine yönelik çalışmalar (risklerin gerçekleşme ihtimali-

olası etkisi belirlenerek önem düzeyine karar verme) yapılmıştır.

Kontrol Faaliyetleri Standartları

İdare tarafından yetkileri belirlemek amacıyla iş akış süreçleri hazırlanmıştır. İdare tarafından yetki devirleri mevzuata uygun yapılmıştır. İdarede yapılan görevlendirmelerde, görevler ayrılığı ilkesine uyulmuştur. İdarece belirlenen risklerin kabul edilebilir düzeye indirilmesine yönelik kontrol faaliyetleri ve sorumluları belirlenmiştir. Ön mali kontrol sistemi, İç Kontrol ve Ön Mali Kontrole İlişkin Usul ve Esaslara uygun olarak kurularak ön mali kontrol yönergesi yayımlanmıştır.

Bilgi ve İletişim Standartları

İdare Faaliyet Raporu içerik olarak mevzuata uygun hazırlanmıştır. İdarenin Kamu İç Kontrol Standartlarına Uyum Eylem Planı mevcuttur ve Kamu İç Kontrol Standartları Tebliği'ne uygundur.

İzleme Standartları

İdarenin tüm birimleri tarafından iç kontrol sistemi yılda en az bir kez değerlendirilmekte ve değerlendirme sonuçları İç Kontrol İzleme ve Yönlendirme Kuruluna raporlanmaktadır. Kamu İdaresinde iç denetim birimi kurulmuş olup, tahsis edilmiş 3 iç denetçi kadrosundan 2'si doludur. İç denetim biriminin, iç kontrol sistemine ilişkin denetim ve raporlama çalışmaları yapılmıştır.

Sonuç olarak, sistem gerekliliklerinin farkındalığı ve yerine getirilmesine ilişkin somut unsurlar değerlendirildiğinde, Mersin Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü üst yönetim ve çalışanlarının iç kontrol sistemi ve kurumsal risk yönetimi işleyişine ilişkin pozitif ve destekleyici tavır sergiledikleri anlaşılmaktadır. İdarenin iç kontrol sisteminden mali iş ve işlemlerine yönelik yeterli güvence elde edilmektedir.

6. DENETİM GÖRÜŞÜ

Mersin Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü 2023 yılına ilişkin yukarıda belirtilen ve kamu idaresi tarafından sunulan geçerli finansal raporlama çerçevesi kapsamındaki mali rapor ve tablolarının, “Denetim Görüşünün Dayanağı Bulgular” bölümünde belirtilen hesap alanları hariç tüm önemli yönleriyle doğru ve güvenilir bilgi içerdiği kanaatine varılmıştır.

7. DENETİM BULGULARI

Raporda yer alan bulgular, denetimler sonucunda tespit edilen hususlara kamu idaresi tarafından verilen cevapların değerlendirilmesi suretiyle düzenlenmiştir.

A. DENETİM GÖRÜŞÜNÜN DAYANAĞI BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: Yağmur Suyu Uzaklaştırılmasına İlişkin Ödenen Katma Değer Vergisinin İndirim Konusu Yapılması

Maliyetleri ilgili belediyelerce karşılanan ve ticari faaliyet kapsamına girmeyen yağmur sularının uzaklaştırılmasına ilişkin ödenen KDV tutarının 191-İndirilecek Katma Değer Vergisi Hesabına kaydedilerek indirim konusu yapıldığı görülmüştür.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un "Yağmur sularının uzaklaştırılması" başlıklı 25'inci maddesinde, yağmur sularının uzaklaştırılmasına dair tesislerin yapılması veya bu tip tesislerin işletilmesine ilişkin harcamaların ilgili belediyelerce karşılanmak şartıyla su ve kanal idareleri tarafından yerine getirileceği belirtilmiştir. Buna göre; ifası bağlı idarelerin görevi niteliğinde olan yağmur sularının uzaklaştırılması için yapılan harcamaların ilgili belediyelerden tahsil edilmesi gerekmektedir.

3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu'nun "Verginin konusunu teşkil eden işlemler" başlıklı 1/1-3-g maddesinde, genel ve katma bütçeli idarelere, il özel idarelerine, belediyeler ve köyler ile bunların teşkil ettikleri birliklere, üniversitelere, dernek ve vakıflara, her türlü mesleki kuruluşlara ait veya tabi olan veyahut bunlar tarafından kurulan veya işletilen müesseseler ile döner sermayeli kuruluşların veya bunlara ait veya tabi diğer müesseselerin ticari, sınai, zirai ve mesleki nitelikteki teslim ve hizmetlerinin Katma Değer Vergisine tabi olduğu hüküm altına alınmıştır. Kanun'un "İndirilemeyecek katma değer vergisi" başlıklı 30'uncu maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinde de vergiye tabi olmayan veya vergiden istisna edilmiş bulunan malların teslimi ve hizmet ifası ile ilgili alış vesikalarında gösterilen veya bu mal ve hizmetlerin

maliyetleri içinde yer alan katma değer vergisinin, vergiye tabi işlemler üzerinden hesaplanan katma değer vergisinden indirilemeyeceği ifade edilmiştir.

Katma Değer Vergisi Genel Uygulama Tebliği'nin "Verginin Konusu ile İlgili Hususlar" bölümünün "Kamu Kurum ve Kuruluşları, Dernek ve Vakıflar ile Mesleki Kuruluşların Vergilendirilmesi" başlığı altında; 3065 sayılı Kanunun (1/3-g) maddesinde sayılan belediyelerin, ticari, sınai, zirai ve mesleki faaliyet kapsamına girmeyen, kuruluş amaçlarına uygun teslim ve hizmetleri vergiye tabi olmadığı belirtilmiştir.

Mahalli İdareler Bütçe ve Muhasebe Yönetmeliği'nin 153'üncü maddesinde, mahalli idarelerin bir bedel karşılığı satmak üzere ürettikleri mal veya hizmetin üretim girdisi olarak satın aldıkları mal veya hizmete ilişkin olarak ödemiş oldukları KDV'yi indirim konusu yapacakları, bunun dışında kurumun satışa konu olmayan kamu hizmeti üretiminde nihai tüketici olarak kullanmak veya tüketmek üzere satın alınmış mal veya hizmet için ödenen KDV'nin ise indirim konusu yapılmayacağı ve bu tutarların ilgili gider veya varlık hesabının maliyet bedeline ilave edileceği hüküm altına alınmıştır.

Bu doğrultuda su ve kanalizasyon idareleri tarafından yapımı gerçekleştirilen, maliyeti ilgili belediyelerce karşılanan ve ticari faaliyet kapsamına girmeyen, belediyelerin asli hizmetleri arasında yer alan yağmur sularının uzaklaştırılması harcamalarının belediyeler açısından KDV mükellefiyetine mahal vermeyeceği görülmektedir.

Bu itibarla ticari faaliyet kapsamında olmayan yağmur sularının uzaklaştırılması harcamalarına ilişkin ödenen KDV'nin indirim konusu yapılmaması gerekmektedir.

Yukarıda yer verilen denetim tespiti üzerine İdare tarafından; bundan sonraki uygulamada bulguda yer aldığı şekilde muhasebe kaydı yapılacağı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak; İdare tarafından ilgili belediyelerden tahsil edilmek üzere 2023 yılı içerisinde yapılan, yağmur sularının uzaklaştırılmasına ilişkin yapım işleri hakedişlerinde 8.800.025,80 TL tutarında KDV'nin 191-İndirilecek KDV hesabına kaydedilmek suretiyle indirim konusu yapıldığı, bu nedenle de idarenin 31.12.2023 tarihli bilançosunda 190-Devreden Katma Değer Vergisi hesabının 8.800.025,80 TL fazla gösterildiği tespit edilmiştir.

B. DİĞER BULGULAR

Bu bölümde, mali rapor ve tablolara verilen görüş ile ilgili olmayan bulgular yer almaktadır.

BULGU 1: İdarece Tahsil Edilen Çevre Temizlik Vergisine İlişkin Payların Büyükşehir Belediyesine ve İlçe Belediyelerine Aktarılmaması

Mersin Su ve Kanalizasyon İdaresi'nin (MESKİ) konutlardan tahsil ettiği çevre temizlik vergisinden mevzuatı gereği büyükşehir belediyesi ve ilçe belediyelerine aktarılması gereken paylarının gönderilmediği tespit edilmiştir

2464 sayılı Belediye Gelirleri Kanunu'nun “Çevre temizlik vergisi” başlıklı mükerrer 44'üncü maddesinde;

“Su ve kanalizasyon idareleri büyükşehir dahilindeki her ilçe veya ilk kademe belediyesinin belediye ve mücavir alan sınırları içinde bulunan konutlara ilişkin olarak tahsil ettiği çevre temizlik vergisi ile bu verginin süresinde ödenmemesi nedeniyle tahsil ettiği gecikme zammının yüzde seksenini tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar bir bildirim ile ilgili belediyeye bildirerek aynı süre içinde öder.

Tahsil edilen vergi ve gecikme zammının yüzde yirmisini ise münhasıran çöp imha tesislerinin kuruluş ve işletmelerinde kullanılmak üzere büyükşehir belediyesinin hesabına tahsilatı takip eden ayın yirminci günü akşamına kadar aktarır. Büyükşehir belediye sınırları içinde bulunan belediyelerin kendileri tarafından tahsil edilen çevre temizlik vergisinin yüzde yirmisi aynı esaslar çerçevesinde büyükşehir belediyelerine aktarılır.

Tahsil ettiği vergiyi ya da gecikme zammını süresi içinde ilgili belediyeye yatırmayan idarelerden, bu tutarlar 6183 sayılı Amme Alacaklarının Tahsil Usulü Hakkında Kanun hükümlerine göre gecikme zammı tatbik edilerek tahsil edilir.” denilmektedir.

Diğer yandan 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nun 23'üncü maddesinde; büyükşehir belediyeleri ve bağlı kuruluşları ile ilçe belediyeleri, tahsil ettikleri vergiler ve benzeri malî yükümlülüklerden birbirlerine ödemeleri gereken paylar ile su, atık su ve doğalgaz bedellerini zamanında yatırmadıkları takdirde, ilgili belediye veya bağlı kuruluşun talebi üzerine söz konusu tutarın, İller Bankası tarafından, yükümlü belediyenin genel bütçe vergi gelirleri payından kesilerek alacaklı belediyenin hesabına aktarılacağı; gecikmeden

kaynaklanacak faiz ve benzeri her türlü zararın tazmininden, ilgili ilçe belediye başkanı ve saymanın şahsen sorumlu olacağı, ilçe ve ilk kademe belediyeleri hesabına yapılacak her türlü aktarmaları zamanında yapmayan büyükşehir belediye başkanı, bağlı kuruluş genel müdürleri ve saymanları hakkında da aynı hükmün uygulanacağı belirtilmektedir.

Yapılan incelemede ayrıntısı aşağıdaki tabloda gösterildiği üzere, MESKİ'nin 31.12.2023 tarihi itibarıyla, belediyelere toplam 54.600.979,04 TL tutarındaki çevre temizlik vergisi borcunun olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 8: Çevre Temizlik Vergisi Borcu

BELEDİYELER	ÇTV BORCU (TL)
MERSİN BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ	9.578.615,36
ANAMUR BELEDİYESİ	5.008,91
AYDINCIK BELEDİYESİ	4.398,09
BOZYAZI BELEDİYESİ	1.309.025,98
ÇAMLIYAYLA BELEDİYESİ	544.045,14
ERDEMLİ BELEDİYESİ	3.860.894,45
GÜLNAR BELEDİYESİ	1.240.249,41
MUT BELEDİYESİ	146.866,50
SİLİFKE BELEDİYESİ	5.614.688,27
TARSUS BELEDİYESİ	18.452.787,62
YENİŞEHİR BELEDİYESİ	12.093.554,99
MEZİTLİ BELEDİYESİ	1.750.844,32
TOPLAM	54.600.979,04

Kurum cevabında; bulgu konusu hususa iştirak edildiği ve tahsil edilen verginin ilgili belediyelere yatırılacağı bildirilmiştir.

Sonuç olarak yukarıda belirtilen mevzuat gereğince çevre temizlik vergisi borcunu kurumlara süresinde bildirilmesi ve ödenmesi gerekmektedir.

BULGU 2: Yağmur Sularının Uzaklaştırılması İçin Yapılan Harcamaların İlgili Belediyelerden Tahsil Edilememesi

Yağmur sularının uzaklaştırılması amacıyla yapılan harcamaların 31.12.2023 tarihi itibarıyla ilgili belediyelerden tahsil edilmediği ve tahsil edilmeyen tutarlara gecikme cezasının uygulanmadığı görülmüştür.

Konu hakkında idare tarafından gerekli yazışmaların yapıldığı fakat çalışmaların 2023 yılı sonu itibarıyla henüz sonuçlanmadığı anlaşılmaktadır.

5393 sayılı Belediye Kanunu'nda yağmur sularının uzaklaştırılması ile beraber altyapı anlamında bütün görevlere ayrıntılı bir şekilde yer verilmiştir. Kanun'un "Belediyenin yetkileri

ve imtiyazları” başlıklı 15'inci maddesinde ise “...*atik su ve yağmur suyunun uzaklaştırılmasını sağlamak...*” yetkisi belediyelere verilmiştir.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un “Yağmur sularının uzaklaştırılması” başlıklı 25'inci maddesinde yağmur sularının uzaklaştırılması ile ilgili tesislerin yapılması veya bu tip tesislerin işletilmesi için yapılan gerekli harcamaların ilgili belediyelerce karşılanmak şartıyla İSKİ tarafından yerine getirileceği, bu tesislerin yapılması veya işletilmesine ilişkin harcamaların tarifelere dahil edilemeyeceği, ek 5'inci maddesinde bu Kanun'un diğer büyükşehir belediyelerinde de uygulanacağı belirtilmiştir.

Su ve kanalizasyon hizmetleri, aboneler için ücret karşılığında yapılmakta ve bu hizmetten yararlananlar bunun bedelini ödemektedirler. Oysa yağmur suyunun uzaklaştırılmasına ilişkin tesislerle ilgili harcamalar, 2560 sayılı Kanun'a göre ilgili su ve kanalizasyon idaresi tarafından yapılmakta ancak buna ilişkin harcamalar tarifelere dahil edilememektedir. Bunun en önemli nedeni, bir kamu hizmeti olan yağmur suyunun uzaklaştırılması işlerinin ilgili belediyelerin görev ve sorumluluğu altında olmasıdır. Bu sebeple, İdarece bu maksatla yapılan harcamaların tümüne ilişkin giderlerin ilgili belediyelerden alınması gerekmektedir.

Konu ile ilgili yapılan incelemede, MESKİ tarafından yağmur suyu uzaklaştırma tesislerine ait harcamaların büyükşehir ve ilçe belediyeleri bazında hesaplanıp muhasebeleştirildiği görülmüştür. Buna göre 31.12.2023 tarihine kadar olan dönemde ilgili belediyeler tarafından MESKİ'ye ödemesi yapılmayan tutarlara ait detaylar aşağıdaki tabloda gösterilmektedir.

Tablo 9: Yağmur Suyu Alacak Tutarları

Belediyelerden Yağmur Suyu Alacakları (TL)	
MEZİTLİ BELEDİYESİ	1.104.427,58
AYDINCIK BELEDİYESİ	900.506,10
BOZYAZI BELEDİYESİ	2.832.767,02
ÇAMLIYAYLA BELEDİYESİ	7.151,00
GÜLNAR BELEDİYESİ	425.962,23
MUT BELEDİYESİ	1.434.120,69
SİLİFKE BELEDİYESİ	2.524.178,58
TARSUS BELEDİYESİ	55.596.735,67
AKDENİZ BELEDİYESİ	9.823.940,82
YENİŞEHİR BELEDİYESİ	36.422.901,76
TOROSLAR BELEDİYESİ	17.629.367,83
TOPLAM	128.702.059,28

Kamu idaresi cevabında, konuya ilişkin çalışmaların başlatıldığını ve alacakların tahsilatının yapılacağını belirtmiştir.

MESKİ tarafından yapılan yağmur suyu uzaklaştırılmasıyla ilgili tüm harcamaların ilgili belediyelerden tahsili için gerekli işlemlerin sonuçlandırılması gerekmektedir.

BULGU 3: Abone Hizmetlerinin Yapılması İşinde Hatalı Uygulamaların Bulunması

Abone Hizmetlerinin Yapılması İşinde hatalı uygulamalar tespit edilmiştir.

a) Doğrudan Hizmet Alımı Yoluyla Temin Edilen İşte İş Artışı Yapılarak Sağlanması Gereken Hizmetin Ayrı Bir İhale ile Yaptırılması

İdarenin personel çalıştırılmasına dayalı olması sebebiyle, doğrudan hizmet alımı yoluyla kendi şirketinden temin ettiği abone sayaçlarının okunması işinde iş artışı yapılarak gördürülebilecek hizmet alımı işinin, personel sayısının yetersiz kaldığı gerekçesiyle hizmet alımı ihalesi yapılarak temin edildiği görülmüştür.

4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 62'nci maddesinin (e) bendinin birinci alt bendinde, il özel idareleri, belediyeler ile bağlı kuruluşları ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri, birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarına ait şirketlerin bütçelerinden personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı veya niteliği itibarıyla bu sonucu doğuracak şekilde alım yapamayacağı ifade edilmiş, ikinci alt bendinde de personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımının, bu Kanun ve diğer mevzuattaki hükümler uyarınca ihale konusu işte çalıştırılacak personel sayısının ihale dokümanında belirlendiği, bu personelin çalışma saatlerinin tamamının idare için kullanıldığı, yaklaşık maliyetinin en az %70'lik kısmının asgari işçilik maliyeti ile varsa aynı yemek ve yol giderleri dahil işçilik giderinden oluştuğu ve niteliği gereği süreklilik arz eden işlere ilişkin hizmet alımlarını ifade ettiği hükme bağlanmıştır.

696 sayılı KHK'nin 127'nci maddesi ile 375 sayılı KHK'ye eklenen geçici 24'üncü maddesi belediyeler ile bağlı kuruluşlarında ve bunların üyesi olduğu mahalli idare birliklerinde, birlikte veya ayrı ayrı sermayesinin yarısından fazlası il özel idareleri, belediyeler ve bağlı kuruluşlarına ait şirketlerde 4734 sayılı Kanun ve diğer mevzuat hükümleri uyarınca personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alım sözleşmeleri kapsamında yükleniciler tarafından 4.12.2017 tarihi itibarıyla çalıştırılmakta olanların Ek 20'nci madde kapsamındaki şirketlerinde işçi statüsünde çalıştırılmak üzere başvuracakları ve işe başlatılacakları düzenlenmektedir.

696 sayılı KHK ile taşeron işçilerin kadroya alınması, çalıştırılması ve yeni işçi istihdamının şartları konularında düzenleyici otorite tarafından sistematik bir çerçevede belirlenerek mahalli idarelerde uygulamanın bu çerçevede yapılması hüküm altına alınmıştır. Belediye, bağlı kuruluş ve şirketlerinde personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı sözleşmelerinin feshedileceği ve bu sözleşmeler kapsamında çalıştırılan işçilerin belirlemiş olduğu şirketinde istihdam edeceği belirlenmiştir.

Nitekim İdarede personel çalıştırılmasına dayalı olan 2016/395323 ihale kayıt numaralı “İçmesuyu ve Atıksu Abonelerinin Okunması, İhbarnamelerinin dağıtımı, Bilgisayar Operatörü görevlendirilmesi, Su sayaçlarının sökülmesi-takılması-mühürlenmesi, tesisat kontrolü ve Kaçaksu Bildirimi Hizmet Alım İşi” sözleşmesi feshedilmiş ve çalışan 347 personelin MESKİ Personel AŞ’ye geçiş işlemi yapılarak, abone hizmetlerinin yapılması işi mevzuatın düzenlediği şekilde doğrudan hizmet alımı yoluyla temin edilmeye başlanılmıştır.

İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Bağlı Kuruluşları ile Bunların Üyesi Olduğu Mahalli İdare Birliklerinin Personel Çalıştırılmasına Dayalı Hizmetlerinin Gördürülmesine İlişkin Usul ve Esasların “Personel Giderlerinin Toplam Giderler İçindeki Payına İlişkin Üst Sınır” başlıklı 5 inci maddesinde, “(1) İdarelerin, şirket personeli de dahil yıllık toplam personel giderleri, idarenin gerçekleşen en son yıl bütçe gelirleri toplamının her yıl, bir önceki yıla ilişkin olarak 4/1/1961 tarihli ve 213 sayılı Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesi uyarınca tespit ve ilan edilen yeniden değerlendirme oranında artırılması sonucu bulunacak miktarın yüzde kırkını aşamaz. Bu oran büyükşehir belediyelerinde yüzde otuz olarak uygulanır. Yıl içerisinde aylık ve ücretlerde beklenmedik bir artışın meydana gelmesi sonucunda personel giderlerinin söz konusu oranları aşması durumunda, cari yıl ve izleyen yıllarda personel giderleri bu oranların altına ininceye kadar idare şirketlerine yeni personel alımı yapılamaz.

(2) Doğrudan hizmet alım sözleşmesi kapsamında çalışan işçi sayısı, 375 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin geçici 24’üncü maddesine göre işçi statüsünde geçişe esas sözleşme kapsamında o iş için öngörülen işçi sayısını aşamaz. Ancak birinci fıkradaki oranın altında kalan idarelerin şirketleri; bu oranın aşılması kaydıyla, işten ayrılanların yerine ve iş artışının zorunlu olduğu durumlarda idarenin talebi üzerine yeni işçi alımı yapabilir. İdareler, belirlenen oranın aşılması kaydıyla personel çalıştırılmasına dayalı yeni hizmetlerini şirketlerine gördürebilir ve bu amaçla şirketler tarafından yeni işçi alımı yapılabilir.

(3) Birinci fıkrada belirlenen oranı aşan idareler tarafından Bakanlıktan izin alınmaksızın şirketlerine işçi alımı yapılamaz...” hükmü yer almaktadır. Belediye ve bağlı

kuruluşları ile bunların üyesi olduğu mahalli idare birlikleri şirketlerinde personel giderinin söz konusu usul ve esasların 5'inci maddesinde yer alan oranı aşmaması kaydıyla; işten ayrılanların yerine ve iş artışı olması durumunda işçi alımı yapılabileceği anlaşılmaktadır.

Abone İşleri Daire Başkanlığı tarafından, sayaç okuma, tesisat kontrol, borçtan ve terkten su açma/kapama, sayaç değişimi, mühürleme ve kaçak denetim gibi saha faaliyetlerinde çalışan işçilerin yıllık izin ve rapor almaları gibi durumlarda iş emirlerinin beklenen sürede gerçekleştirilemediği ve bu sebeple fazla mesai yaptırıldığı, toplam 905.963 aboneye ait iletişim ve aboneliklere ait bilgilerin güncel olmadığı, MESKİ Personel AŞ'den doğrudan hizmet alımı yoluyla temin edilen personelin saha çalışmalarında beklenen performansı sergileyemediği, Mersin ilinde yaz nüfusu artışı nedeniyle iş yükünün dönemsel olarak arttığı ve sonrasında azaldığı ve bu nedenle de MESKİ Personel AŞ üzerinden personel temini halinde yılın bir çok zamanında anılan personelin atıl kalma riskinin ortaya çıkacağı, personel ihtiyacının hizmet alımı yoluyla yükleniciye yaptırılmasında kamu yararı olduğuna ilişkin Gerekçe raporu düzenlenmiştir. Raporda ayrıca, halihazırda doğrudan hizmet alımı yoluyla MESKİ Personel AŞ'den temin edilen personelin abone hizmetleri kapsamında büro iş ve işlemlerinde ve sahada kaçak tespitinde çalıştırılması hizmet alımı ihalesi kapsamında temin edilecek personelin abone bilgi güncellemesi, açma/kapama hizmetleri, sayaç değişimi, tesisat kontrol faaliyetleri ve mühürleme gibi sahaya dönük olan abone işlemlerinin yapılmasında görevlendirilmesinde kamu yararı görüldüğü ifade edilmiştir. Bu gerekçe raporuna istinaden, 02.12.2022 tarihli ve 436 sayılı Yönetim Kurulu Kararıyla abone hizmetlerine ilişkin hizmet alım ihalesi yapılmasına karar verilmiştir.

İşin yaklaşık maliyetinin Hizmet Alımı İhaleleri Uygulama Yönetmeliğinin "Yaklaşık maliyetin hesaplanmasına esas miktar ve fiyatların tespiti" başlıklı 8'inci maddesinin 2'nci fıkrasının (ç) bendine göre; ihale konusu işi oluşturan iş kalemlerine ilişkin olarak piyasadan fiyat araştırması kapsamında elde edilen fiyat tekliflerinin aritmetik ortalaması alınmak suretiyle hesaplandığı görülmüştür. Bu yöntemle bulunan yaklaşık maliyet içerisinde %39'luk kısmının asgari işçilik maliyetinden oluştuğu hesaplanmıştır. Mevzuatta belirtilen işte çalıştırılacak personel sayısının ihale dokümanında belirlenmesi, bu personelin çalışma saatlerinin tamamının idare için kullanılması, niteliği gereği süreklilik arz etmesi şartları sağlanmasına karşın asgari işçilik maliyetinin %39 olması nedeniyle personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı kapsamında değerlendirilmemiştir.

2022/1478630 ihale kayıt numaralı “Abone Hizmetlerinin Yapılması İşi” ihale edilerek 19.04.2023 tarihinde sözleşmesi imzalanmıştır. Teknik Şartnamenin 3’üncü maddesinde 169 personelin çalışacağı ve 8’inci maddesinde de personelin çalışma süresinin günlük 8 haftalık 45 saat olduğu belirtilmiştir. İhale sözleşmesi kapsamında iş kalemleri aşağıdaki tabloda yer almaktadır.

Tablo 10: Hizmet Alımı İhalesinde Yer Alan İş Kalemleri

No	Açıklama	Birimi	Miktarı
1	P1-Endeks Okuma ve İhbarname Bırakma Hizmetleri Ücretli Tahakkuk (P1)	Adet	3.414.704
2	P2-Endeks Okuma ve İhbarname Bırakma Hizmetleri Bilgi Tahakkuk (P1 fiyatı x 0.7)	Adet	610.655
3	P3-Sayaç Sökülerek Su Kapama Hizmetleri (P1 fiyatı x 20)	Adet	4.009
4	P4-Aparatla Su Kapama Hizmetleri (P1 fiyatı X10)	Adet	150.000
5	P5-Sayaç Takılarak Su Açma Hizmetleri (P1 fiyatı X 20)	Adet	79.370
6	P6-Aparat Sökerek Su Açma Hizmetleri (P1 fiyatı X 10)	Adet	150.000
7	P7-Sayaç Sökme ve Takma Hizmetleri (Değişim) (P1 fiyatı X 25)	Adet	79.167
8	P8-Saha Tespit ve Kontrol Hizmetleri (P1 fiyatı X 5)	Adet	159.879
9	P9-Sayaca Emniyet Kelepçesi ve Mührü Takma Hizmetleri (P1 fiyatı X 10)	Adet	158.333
10	P10-Abone Bilgi Güncelleme Hizmetleri P10	Adet	905.000

Söz konusu ihale kapsamında yukarıda yer verilen iş kalemlerinin yerine getirilebilmesi için 72 adet araç, yakıt, tablet bilgisayar ve kesme/kapama/bağlama işlemleri için gerekli malzemenin yüklenici tarafından karşılanacağı işin teknik şartnamesinde belirtilmiştir.

Asgari işçilik maliyetinin, işin yaklaşık maliyeti içerisinde %39 olarak hesaplanması 4734 sayılı Kanunun 62’nci maddesinin (e) bendi kapsamında personel çalıştırılmasına dayalı hizmet alımı kapsamında değerlendirilemeyecek olsa da mevcutta aynı iş doğrudan hizmet alımı yoluyla MESKİ Personel AŞ’den temin edilmekteyken söz konusu ihale gerçekleştirilmiştir.

Yukarıda yer verilen denetim tespiti üzerine İdare tarafından; tespit edilen hususla alakalı olarak söz konusu hizmetin sonlandırılması kararı alındığı ve bundan sonraki süreçte anılan işlerin MESKİ Personel AŞ eliyle ifa edileceği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak; abone hizmetlerinin yapılmasına ilişkin doğrudan hizmet alımı kapsamında iş artışı yapılarak bu hizmetin temin edilmesi gerekirken hizmet alım ihalesi yoluyla temin edilmesi 4734 sayılı Kanunun 62’nci maddesine aykırılık oluşturmaktadır.

b) Asgari Ücret Destek Primlerinin Hakedişlerden Kesilmemesi

Söz konusu hizmet alımı ihalesi kapsamında yükleniciye ödenen hakedişlerden asgari ücret destekleme prim kesintilerinin yapılmadığı tespit edilmiştir.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu geçici 96'ncı maddesinde; "4'üncü maddenin birinci fıkrasının (a) bendi kapsamında haklarında uzun vadeli sigorta kolları hükümleri uygulanan sigortalıları çalıştıran işverenlerce;

a) 2022 yılının aynı ayına ilişkin Kuruma verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde prime esas günlük kazancı 324 Türk lirası ve altında bildirilen sigortalıların toplam prim ödeme gün sayısını geçmemek üzere, 2023 yılında cari aya ilişkin verilen aylık prim ve hizmet belgelerinde veya muhtasar ve prim hizmet beyannamelerinde bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısının,

b) 2023 yılı içinde ilk defa bu Kanun kapsamına alınan işyerlerinden bildirilen sigortalılara ilişkin toplam prim ödeme gün sayısının, 2023 yılı Temmuz ila Aralık ayları/dönemi için günlük 16,66 Türk lirası ile çarpımı sonucu bulunacak tutar, bu işverenlerin Kuruma ödeyecekleri sigorta primlerinden mahsup edilir ve bu tutar İşsizlik Sigortası Fonundan karşılanır. Ancak (a) bendinde belirtilen prime esas günlük kazanç tutarı 6356 sayılı Kanun hükümleri uyarınca toplu iş sözleşmesine tabi özel sektör işverenlerine ait işyerleri için 647 Türk lirası olarak esas alınır.

...

4734 sayılı Kanunun 2'nci maddesinin birinci fıkrasının (a), (b), (c) ve (d) bentlerinde sayılan idareler tarafından ilgili mevzuatı uyarınca yapılan ve sözleşmesinde fiyat farkı ödeneceği öngörülen hizmet alımlarında, ihale dokümanında personel sayısının belirlendiği ve haftalık çalışma saatinin tamamının idarede kullanılmasının öngörüldüğü işçilikler için birinci fıkra uyarınca İşsizlik Sigortası Fonu tarafından karşılanacak tutarlar bu idarelerce işverenlerin hak edişinden kesilerek Türkiye İş Kurumuna iade edilir." hükmü yer almaktadır.

Yer verilen mevzuata göre; 4734 sayılı Kanuna tabi idareler tarafından gerçekleştirilen hizmet alımlarında, ihale dokümanlarında personel sayısının belirlendiği ve haftalık çalışma saatinin tamamının idarede kullanılmasının öngördüğü işlerde İşsizlik Sigortası Fonu tarafından karşılanan asgari ücret destekleme primlerinin işverenlerin hakedişlerinden kesilerek Türkiye İş Kurumuna iade edileceği belirtilmektedir.

Abone hizmetlerinin yapılması hizmet alımı ihalesine ait Teknik Şartnamenin 3'üncü maddesinde 169 personelin çalışacağı ve 8'inci maddesinde de personelin çalışma süresinin günlük 8- haftalık 45 saat olduğu belirtilmiştir. 5510 sayılı Kanunun geçici 96'ncı Maddesinde yer alan şartların söz konusu hizmet alımı işinde sağlandığı ve bu nedenle de yüklenicinin

faydalandığı asgari ücret destekleme primlerinin hakedişlerden kesilmesi gerektiği anlaşılmıştır. Hakedişler üzerinde yapılan incelemede ise asgari ücret destekleme prim kesintilerinin yapılmadığı görülmüştür.

Yukarıda yer verilen denetim tespiti üzerine İdare tarafından; asgari ücret destekleme primlerinin yüklenici hakedişlerinden kesildiği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak; ihale dokümanlarında personel sayısının belirlendiği ve haftalık çalışma saatinin tamamının idarede kullanılmasının öngördüğü işlerde İşsizlik Sigortası Fonu tarafından karşılanan asgari ücret destekleme primlerinin yüklenicinin hakedişlerinden kesilerek, Türkiye İş Kurumuna iade edilmesi gerekmektedir.

c) Akaryakıttan Kaynaklı ÖTV Fiyat Farkı Ödemesinde Bulunulması

Abone hizmetlerinin yapılması işinde, akaryakıtta gerçekleşen ÖTV artışı gerekçe gösterilerek fazladan fiyat farkı ödemesinde bulunulduğu tespit edilmiştir.

Hizmet Alımlarında Uygulanacak Fiyat Farkına İlişkin Esaslarda 24.02.2022 tarihli 5202 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile 26.03.2022 tarihinde yürürlüğe girecek şekilde birçok değişiklik yapılmıştır. Sözleşmesinde fiyat farkı hesabı olan işler için fiyat farkı ağırlık oranlarına ait katsayıların belirlenmesi zorunlu hale gelmiştir. Esasların Fiyat farkı hesabı başlıklı 5'inci maddesinde yer alan formülde; b1 katsayısı akaryakıtın ağırlık oranını temsil eden sabit bir katsayı olarak aynen yer almış ancak b2 katsayısı diğer katı veya sıvı yakıtların ağırlık oranını temsil eden sabit bir katsayıyı ifade ettiği değişikliğine gidilmiştir. Formülde b1 katsayısı ile ilişkili;

AYo: Akaryakıt ürünleri için ihale tarihindeki satış fiyatını,

AYn: Akaryakıt ürünleri için uygulama ayına ait ortalama satış fiyatını,

b2 katsayısı ile ilişkili olarak da;

Yo, Yn: diğer katı ve sıvı yakıtlar için, Endeks Tablosunun 19 numaralı “Kok ve Rafine Petrol Ürünleri”, 19.1 numaralı “Kok Fırını Ürünleri”, 19.2 numaralı “Rafine Edilmiş Petrol Ürünleri” sütunundaki sayılardan ilgisine göre uygun olan birini veya birkaçını ifade ettiği belirtilmiştir.

Ayrıca Esasların “Tanımlar” başlıklı 4'üncü maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinde, satış fiyatı, akaryakıt ürünleri için Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu'nun internet sayfasında

yayımlanan İstanbul İli, Avrupa yakası için geçerli bayi satış fiyatlarının KDV hariç aritmetik ortalaması olarak ifade edilmiştir.

Bu değişiklik sonrasında EPDK internet sayfasında fiyatı yayımlanan motorin, benzin vb. akaryakıt ürünleri için b1 katsayısının belirleneceği ve bu katsayıya EPDK tarafından yayımlanan pompa satış fiyatlarının kullanılarak hesaplama yapılacağı, bunun dışında kalan yakıtlar için ise b2 katsayısının belirleneceği ve bu katsayıya da TÜİK tarafından yayımlanan endekslerin kullanılacağı anlaşılmaktadır.

Mevzuata göre ihale ilanı 26.03.2022 tarihinden sonra yapılan ihalelerde ağırlık katsayılarının belirlenmesi zorunlu kılınmıştır. Nitekim söz konusu hizmet alımı ihalesinde b1 katsayısı belirlenmiş ve EPDK fiyatlarına göre fiyat farkı hesaplaması yapılarak hakedişlerde ödenmiştir. 16.07.2023 tarihinde akaryakıt ÖTV tutarlarında artış gerekçe gösterilerek bu tarihten sonra yapılan hakedişlerde ayrıca ÖTV fiyat farkı ödemesinde bulunduğu görülmüştür. Fiyat farkına esas b1 katsayısının belirlendiği hizmet alımlarında, akaryakıt fiyat farkı EPDK tarafından yayımlanan ve içerisinde ÖTV tutarları yer alan pompa satış fiyatlarına göre ödendiğinden ÖTV’de yaşanan artış ve azalışları direkt olarak yansıtmaktadır. Bu nedenle akaryakıt ÖTV tutarlarında yaşanan artış gerekçe gösterilerek fazladan bir ÖTV fiyat farkı ödenmesi mevzuata aykırıdır.

Yukarıda yer verilen denetim tespiti üzerine İdare tarafından; yükleniciye ödenen ÖTV fiyat farkının hakedişlerinden kesildiği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak; ihale ilanı 26.03.2022 tarihinden sonra yapılan hizmet alımı ihalelerinde EPDK pompa satış fiyatları kullanılarak akaryakıt fiyat farkı hesaplaması yapıldığından, akaryakıt ÖTV tutarlarında gerçekleşen artış gerekçesi ile ayrıca ÖTV fiyat farkı ödemesinde bulunulmaması gerekmektedir.

BULGU 4: Arıtma Çamuru Nakliyesinde Karayollarında Taşınabilecek Azami Ağırlıkların Aşılması ve Teknik Şartnameye Aykırılıkların Bulunması

Atıksu Arıtma Tesisleri Arıtma Çamuru Taşıma ve Atık Geri Kazanım/Bertaraf Hizmet Alım İşinde hatalı uygulamalar tespit edilmiştir.

a) Arıtma Çamuru Taşıma ve Bertaraf Hizmet Alımında Karayolları Mevzuatının İzin Verdiği Azami Ağırlığın Üzerinde Taşıma Yapılması

2023/832303 ihale kayıt numaralı Atıksu Arıtma Tesisleri Arıtma Çamuru Taşıma ve Atık Geri Kazanım/Bertarafı Hizmet Alım İşine ait hakedişlerde karayolları mevzuatının izin verdiği azami ağırlıkların üzerinde taşıma gerçekleştirildiği tespit edilmiştir.

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu'nun 8'inci maddesinde; Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığının (Mevzuatta yer alan eski adı Ulaştırma, Denizcilik ve Haberleşme Bakanlığı) araçların ağırlık ve boyut kontrollerini yapma veya yaptırma ve denetleme, aykırı görülen hususlarla ilgili olarak sorumlular hakkında idari para cezasına dair tutanak düzenleme görev ve yetkileri arasında sayılmıştır. Mezkûr Kanunun "Araçların Yüklenmesi" başlıklı 65'inci maddesinde; azami yüklü ağırlığın veya izin verilen azami yüklü ağırlığın aşılması halinde aşılacak orana göre artan kademedeki idari para cezası uygulanacağı ve araçların yüklenmesine ilişkin ölçü ve usullerin, ağırlık ve boyut kontrolü usul ve esasları ile tartı toleranslarının Ulaştırma Bakanlığı tarafından yönetmelikle belirleneceği hüküm altına alınmıştır.

2918 sayılı Kanunun 8'inci ve 65'inci maddelerine dayanılarak çıkarılan Araçların Yüklenmesine İlişkin Ölçü ve Usuller ile Tartı ve Boyut Ölçüm Toleransları Hakkında Yönetmelik'in "Araçların ağırlık ve boyut ölçüleri" başlıklı 5'inci maddesinde; karayollarında seyreden araçların yüklü ve yüksüz olarak uyacakları boyutların ve bu araçların karayolu yapısına zarar vermeden güvenle seyredebilecekleri ağırlıkların belirtilen şartlara uygun olmasının zorunlu olduğu belirtilerek, beş veya daha çok dingilli yarı römorklu veya römorklu katarlarda azami 40 ton taşınabileceği belirtilmiştir. Yönetmeliğin "Tartı toleransı uygulaması" başlıklı 7'nci maddesinde; 2918 sayılı Karayolları Trafik Kanununun 65'inci maddesine göre fazla yükleme oranlarının tespitinde araçların azami ağırlığının %3,75'i ve 500 kilogram artırılması şeklinde tartı toleransı uygulanacağı ifade edilmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuata göre; beş veya daha çok dingilli yarı römorklu veya römorklu katarlarda azami 40 ton taşınabileceği, buna toplam azami ağırlığın %3,75'i ve 500 kg tartı toleransı ekleneceği belirtilmiştir. Tartı toleransının eklenmesi sonucunda azami 40 ton ağırlığında karayoluna çıkabilecek bir araç 42 ton üzerinde taşımada bulunursa idari para cezası uygulanacağı anlaşılmaktadır.

Atıksu Arıtma Tesisleri Arıtma Çamuru Taşıma ve Atık Geri Kazanım/Bertarafı Hizmet Alım İşine ait Özel Teknik Şartnamenin "Arıtma Çamuru Tartımı ve Nakliyesi" başlıklı 5'inci maddesinde; "Yüklenici Karayolları Trafik Kanunu, Karayolu Taşıma Kanunu ve bunlara bağlı tüm mevzuat hükümlerine, Mersin Emniyet Müdürlüğü ve ilgili Şube Müdürlükleri ile İl Trafik Komisyonunun uygulanmasını istediği hususlara uymak, gerekli izinlerin alınarak

uygulattırmak ve gereklerini yapmak zorundadır. Mersin Valiliği tarafından belirlenecek yaz-kış lastik uygulamasına göre doğru lastik kullanımının sağlanmasından yüklenici sorumludur. Doğru uygulamanın yapılmaması sebebiyle araçlara kesilen her türlü cezai ve yasal uygulamalardan yüklenici sorumludur.” denilmektedir.

Söz konusu hizmet alımına ilişkin hakedişlerin incelenmesi neticesinde; mevzuata ve ihale dokümanına aykırı olarak, araçların mevzuatın izin verdiği azami ağırlıkları ihlal edecek şekilde arıtma çamuru taşımada bulunduğu tespit edilmiştir. Nakliye hizmetinde çalışan araçların ruhsatları incelendiğinde azami 40 ton katar ağırlığında taşıma gerçekleştirebileceği, bu ağırlığa %3,75 ve 500 kg tartı toleransı eklendiğinde 42 ton azami ağırlıkla karayoluna çıkabileceği görülmüştür. Hizmet alımı kapsamında gerçekleştirilen toplam 4 hakedişte 442 sefer arıtma çamuru taşınması gerçekleştirildiği, bu seferlerden 299’unda 42 tonun aşıldığı tespit edilmiştir.

Yukarıda yer verilen denetim tespiti üzerine İdare tarafından; azami ağırlıkların ihlal edilmemesi yönünde yüklenici firmaya bildirimde bulunulduğu ve konuya gereken hassasiyetin gösterileceği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak; karayollarında, can ve mal güvenliği yönünden trafik güvenliğinin tehlikeye atılmaması ve araçların karayolu yapılarında güvenle ve yapıya zarar vermeden geçebilmeleri için saptanan toplam azami ağırlıkların ihlal edilmemesi, yer verilen mevzuat ve ihale dokümanına uyulmasını teminen, söz konusu hizmet alımı kapsamında nakliye hizmeti sunan araçların azami ağırlıkları aşmaması gerekmektedir.

b) Nakliye Hizmetinde Kullanılan Taşıtların Tartım İşlemlerinin Teknik Şartnameye Aykırı Olması

Arıtma çamurlarının taşınmasında kullanılan araçların, hakediş ödemesine esas taşınan arıtma çamurunun ağırlığının tespiti için yapılan boş tartım işlemlerinin işin teknik şartnamesine aykırı olacak şekilde yapıldığı tespit edilmiştir.

Atıksu Arıtma Tesisleri Arıtma Çamuru Taşıma ve Atık Geri Kazanım/Bertaraf Hizmet Alım İşine ait Özel Teknik Şartnamenin “Arıtma Çamuru Tartımı ve Nakliyesi” başlıklı 5’inci maddesinde; tesislerde oluşan arıtma çamurlarının yüklenici tarafından nakledilebilmesi için nakliye kamyonunun tesise gelmeden önce %100 boş olarak tartım işleminin yapılmış olması gerektiği ve bu durumun sağlanamaması durumunda aksaklık giderilene kadar tesisten araç çıkışına izin verilmeyeceği belirtilmiştir.

Karaduvar ve Silifke Atık Arıtma Tesislerinde yer alan kantar tartım fişleri üzerinde yapılan incelemede; nakliye hizmetinde kullanılan araçların boş ağırlıklarının tespitinin 2021 yılına ait olduğu ve ayrıca boş tartım gerçekleştirilmediği görülmüştür. Bulgu konusu hizmet alımı ihalesi öncesinde 2021/328578 ihale kayıt numaralı “Atıksu Arıtma Tesislerin Arıtma Çamuru Taşıma ve Bertarafı Hizmet Alım İşİ” kapsamında mevcut ihalede yer alan araçların aynılarının çalıştırıldığı, bu araçların 2021 yılı işi kapsamında boş tartım ağırlıklarının baz alınarak, mevcut ihaleye ait hakediş ödemesine esas olacak arıtma çamuru ağırlıklarının tespitinde kullanıldığı görülmüştür.

Yukarıda yer verilen denetim tespiti üzerine İdare tarafından; tartım işlemlerinin şartnameye uygun olarak yapılmaya başlandığı ifade edilmişse de gönderilen kantar fişinden yapılan boş tartım işleminin 2021 yılına ait olduğu görülmektedir. İdare tarafından herhangi bir düzeltici işlem tesis edilmemiştir.

Sonuç olarak; söz konusu hizmet alımı kapsamında, yükleniciye hakedişlerde yapılan ödeme, nakliyesi ve bertarafı gerçekleştirilen arıtma çamuru ağırlığı üzerinden (ton başına birim fiyatlı iş) ödenmektedir. Hakedişlerin sağlıklı düzenlenmesi açısından işin teknik şartnamesinde de belirtildiği üzere nakliye hizmeti sunan araçların her bir taşıma seferi öncesinde boş olarak tartımının yapılarak, taşınan arıtma çamuru ağırlığının tespit edilmesi gerekmektedir.

c) Araç Takip Sistemi Kurulmamış Taşıtların Nakliye Hizmetinde Kullanılması

Arıtma çamuru nakliyesinde kullanılan beş aracın yalnızca ikisinde araç takip sisteminin kurulu olduğu tespit edilmiştir.

Söz konusu hizmet alım işine ait Özel Teknik Şartnamenin “Arıtma Çamuru Tartımı ve Nakliyesi” başlıklı 5’inci maddesinde; çamur naklini yapacak olan araçlara yüklenici tarafından GPS araç takip sistemi kurulacağı, çamur çekimi yapılan her bir arıtma tesisinde İdarenin yetkilendirdiği tesis sorumlusuna ait bilgisayara takip sistemi yazılımı kurularak kullanıcı şifrelerinin teslim edileceği, araç takip sistemine ve raporlamalarına sözleşmenin bittiği tarihten itibaren en az 60 iş günü süre ile daha İdare erişimine açık olacağı, araç takip sistemi giderlerinin tamamının yükleniciye ait olacağı ve ayrıca araç takip cihazının çalışma verilerinin rapor şeklinde alınabilir olacağı ve bu durumun sağlanamaması durumunda aksaklık giderilene kadar tesisten araç çıkışına izin verilmeyeceği belirtilmiştir.

Yukarıda yer verilen denetim tespiti üzerine İdare tarafından; araç takip cihazı bulunmayan araçlarla ilgili işin sözleşmesine göre yükleniciye cezai işlem uygulandığı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak; söz konusu hizmet alımı işinde, nakliye ve bertaraf işlemlerinin idare tarafından izlenebilmesi ve denetiminin gerçekleştirilebilmesi için işin teknik şartnamesinde düzenlenen araç takip sisteminin tüm araçlara kurulmasının sağlanması gerekmektedir.

BULGU 5: Yapım İşlerinde İdare Tarafından Onaylanmamış Alt Yüklenicilerin Çalıştırılması

İdare tarafından ihale edilen bazı yapım işlerinde, İdare onayı olmaksızın alt yüklenici çalıştırıldığı ve bu suretle mevzuatta alt yükleniciler için konulmuş olan kurallara uygunluğun tam ve sağlıklı olarak denetlenemediği görülmüştür.

Yapım İşi İhalelerine İlişkin Tip İdari Şartname'nin "Alt yükleniciler" başlıklı 18'inci maddesinde ihale konusu işte idarenin onayı ile alt yüklenici çalıştırılabileceği, ancak işin tamamının alt yüklenicilere yaptırılamayacağı, alt yüklenicilerin yaptıkları işlerle ilgili sorumluluklarının yüklenicinin sorumluluğunu ortadan kaldırmayacağı belirtilmiştir.

Yapım İşleri Genel Şartnamesi'nin "Alt yüklenicilerin çalıştırılması ve sorumlulukları" başlıklı 20'nci maddesinde 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 10'uncu maddesinin dördüncü fıkrası uyarınca ihale dışı bırakılacak olanların, 11'inci maddesi uyarınca ihaleye katılamayacak olanların, 58'inci maddesi uyarınca ihalelere katılmaktan yasaklı olanların ve 53'üncü maddesinin (b) bendinin 8'inci alt bendi gereğince alınacak Cumhurbaşkanlığı Kararı'nda belirtilen yabancı istekliler ile 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun 26'ncı maddesi uyarınca yasaklı olanların alt yüklenici olamayacakları, ayrıca ön yeterlik/yeterlik değerlendirmesi sonucunda yeterli bulunanlar ile işin ihalesine teklif veren isteklilerin bu işlerde alt yüklenici olamayacakları, yüklenicinin ortak girişim olması halinde ortak girişimin ortaklarının da alt yüklenici olarak çalıştırılmayacakları,

İşin tamamı alt yüklenicilere yaptırılamayacağı gibi işin niteliğinden kaynaklanan sebeplerle veya teknik zorunluluklar nedeniyle ihale dokümanında farklı oranlar belirlenmesi durumu hariç, tek bir alt yükleniciye yaptırılacak iş bölümlerinin toplam bedeli sözleşme bedelinin %30'unu, alt yüklenicilere yaptırılacak işlerin toplam bedeli ise sözleşme bedelinin %50'sini geçemeyeceği,

İdarece onaylanmayan alt yüklenicilerin hiçbir suretle iş yerinde çalışamayacağı,

Yüklenici ve alt yüklenicilerin, işin fen ve sanat kurallarına uygun olarak yapılmaması, hileli malzeme kullanılması ve benzeri nedenlerle ortaya çıkan zarar ve ziyandan, yapının tamamı için işe başlama tarihinden itibaren kesin kabul tarihine kadar sorumlu olacağı gibi, kesin kabul onay tarihinden itibaren de on beş yıl süreyle müteselsilen sorumlu olduğu, bu zarar ve ziyanın genel hükümlere göre yüklenici ve alt yüklenicilere ikmal ve tazmin ettirileceği, ayrıca haklarında 4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun 27'nci maddesi hükümlerinin uygulanacağı, düzenlenmiştir.

Öte yandan Sosyal Güvenlik Kurumu Prim ve İdari Para Cezası Borçlarının Hakedişlerden Mahsubu, Ödenmesi ve İlişiksizlik Belgesinin Aranması Hakkında Yönetmelik'in "Hakedişten kesinti ve mahsup" başlıklı 6'ncı maddesinde idarece işverenlerin hakedişlerinin, Sosyal Güvenlik Kurumuna idari para cezası, prim ve prime ilişkin borçlarının olmaması kaydıyla ödeneceği, idarenin işverene yapacağı her hakediş ödemesinden önce işverenin ve varsa alt işverenlerinin Sosyal Güvenlik Kurumuna idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borçlarının olup olmadığının üniteden yazı ile sorulacağı hükme bağlanmıştır. Aynı maddenin devamında ise Ünitece, işverenin ve varsa alt işverenlerinin muaccel borcunun bulunup bulunmadığı hususunun idareye bir aylık süre içinde yazıyla bildirileceği, yazıyla bildirilmediği sürece idare tarafından işverene hakediş ödenmeyeceği belirtilmiştir.

Yukarıdaki mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde yapım işi ihalelerinde idare onayı olmadan alt yüklenici çalıştırılmayacağı, bu onay olmadan alt yüklenici çalıştırılması durumunda ise İdarece yerine getirilmesi gereken birtakım hukuki yükümlülüklerin yerine getirilemeyeceği anlaşılmaktadır.

Yapılan incelemede, İdare tarafından gerçekleştirilen bazı yapım işi ihalelerinde İdarenin onayı alınmaksızın alt yüklenici çalıştırıldığı tespit edilmiştir. Söz konusu yapım işlerinde Sosyal Güvenlik Kurumu verilerine göre resmi olarak toplamda 20 adet alt yüklenici çalıştırılmışken, İdare onayından geçmiş 1 adet alt yüklenici bulunmakta, 19 adet alt yüklenici ise İdare onayı olmaksızın çalıştırılmıştır.

İdare onayı alınmadan alt yüklenici çalıştırılması neticesinde;

Çalıştırılan alt yüklenicilerin 4734 sayılı Kamu İhale Kanunu'nun 10'uncu, 11'inci ve 58'inci maddeleri gereğince ihale dışı bırakılacak, ihaleye katılamayacak ve ihalelere katılmaktan yasaklı olanlardan olup olmadığının sorgulanamadığı,

4735 sayılı Kamu İhale Sözleşmeleri Kanunu'nun 26'ncı maddesi uyarınca yasaklı olanlardan olup olmadığının sorgulanamadığı, ayrıca ön yeterlik/yeterlik değerlendirmesi sonucunda yeterli bulunanlar ile işin ihalesine teklif veren isteklilerden olup olmadığının, yüklenicinin ortak girişim olması halinde ortak girişimin ortaklarının da alt yüklenici olarak çalıştırılıp çalıştırılmadığının kontrol edilemediği,

Tek bir alt yükleniciye yaptırılacak iş bölümlerinin toplam bedelinin sözleşme bedelinin %30'unu, alt yüklenicilere yaptırılacak işlerin toplam bedelinin ise sözleşme bedelinin %50'sini geçecek şekilde alt yüklenicilere yaptırılıp yaptırılmadığının sorgulanamadığı,

İşin fen ve sanat kurallarına uygun olarak yapılmaması, hileli malzeme kullanılması ve benzeri nedenlerle ortaya çıkan zarar ve ziyandan, yapının tamamı için işe başlama tarihinden itibaren kesin kabul tarihine kadar, kesin kabul onay tarihinden itibaren de on beş yıl süreyle yüklenici ile birlikte alt yüklenicilerin müteselsilen sorumluluğuna ilişkin kontrollerin yapılamayacağı,

Söz konusu yapım işi ihalelerine ilişkin hakediş ödemelerinden önce söz konusu ihalelerdeki alt yüklenicilerin Sosyal Güvenlik Kurumuna olan idari para cezası, prim ve prime ilişkin gecikme cezası, gecikme zammı ve diğer ferilerinden oluşan borçlarının sorgulanamadığı görülmüştür.

Nitekim 2023/273187 ihale kayıt numaralı Mersin İli, Silifke İlçesi Muhtelif Mahallelerde İçme Suyu Kanalizasyon Hattı Yapım İşi ihalesinin sözleşmesi 23.05.2023 tarihinde 32.933.933,00 TL bedel üzerinden imzalanmıştır. Asıl yüklenici ile alt yüklenici arasında 05.06.2023 tarihinde işin ihale sözleşmesinde yer alan tüm işlerin alt yükleniciye devrini sağlayan 29.145.351,49 TL bedelli sözleşme imzalanmıştır. İdare onayı olmaksızın söz konusu işte alt yüklenici çalıştırılması neticesinde mevzuatta açıkça yasaklanmasına karşın işin tamamı alt yükleniciye yaptırılmıştır.

Yukarıda yer verilen denetim tespiti üzerine İdare tarafından; ilerleyen dönemlerde yapılacak olan yapım işlerinde konuyla ilgili gerekli özenin gösterileceği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak; yapım işi ihaleleri kapsamında, İdarece gerekli onay verilmeden alt yüklenici çalıştırılmaması, alt yüklenici ile asıl yüklenici arasındaki sözleşme ilişkisinin idarenin bilgisi ve onayı dâhilinde resmi çerçevede kurulması ve yürütülmesi, hangi alt yüklenicinin işin hangi bölümünü yapacağını idarece bilinmesi, İdare tarafından bu durumun Sosyal Güvenlik Kurumu ile yapılacak yazışmalar aracılığıyla takip edilmesi ve yukarıda detaylıca açıklandığı üzere mevzuatla belirlenmiş olan yükümlülüklerin yerine getirilmesi gerekmektedir.

BULGU 6: Kaynak Suları Kullanım Hakkının İhale Yapılmaksızın Kullandırılması

İdarenin, kaynak suyu kullanım hakkını ihale yoluyla kiralama yapmadan tahsis suretiyle kullandığı görülmüştür.

167 sayılı Yeraltı Suları Hakkında Kanun'un 4'üncü maddesinin üçüncü fıkrası gereği, Hazinesinin özel mülkiyetinde veya Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan yerlerdeki kaynak suları, 2886 sayılı Kanun hükümlerine uyularak il özel idarelerince kiraya verilebilmektedir.

6360 sayılı “On Dört İde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun”un 1'inci maddesi ile Mersin il mülki sınırları içerisinde bulunan köylerin tüzel kişiliği kaldırılarak bağlı buldukları ilçe belediyelerine mahalle olarak katılmışlardır. Aynı Kanun maddesiyle bu ildeki il özel idarelerinin tüzel kişiliği de kaldırılmıştır.

6360 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesinin 2'nci fıkrası gereğince mevzuatla il özel idarelerine yapılan atıfların, bu Kanun kapsamında tüzel kişiliği kaldırılan il özel idareleri için ilgisine göre bakanlıklara, bakanlıkların bağlı veya ilgili kuruluşları ile bunların taşra teşkilatına, Hazineye, valiliklere, büyükşehir belediyelerine ve bağlı kuruluşlarına veya ilçe belediyelerine yapılmış sayılacağı hüküm altına alınmıştır. Tüzel kişiliği kaldırılan il özel idarelerine 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu ve diğer mevzuatla verilmiş olan yetki, görev ve sorumluluklarında ilgisine göre bu kurum ve kuruluşlar tarafından kullanılıp yerine getirileceğini düzenlemektedir.

Mersin İl Özel İdaresinin tüzel kişiliğinin sonlandırılması üzerine 167 sayılı Kanun'da il özel idareleri için tanınan kaynak sularının işletilmesi hakkı Mersin Su ve Kanalizasyon İdaresi tarafından kullanılmaktadır.

2560 sayılı İstanbul Su ve Kanalizasyon İdaresi Genel Müdürlüğü Kuruluş ve Görevleri Hakkında Kanun'un 22'nci maddesine göre, MESKİ'nin işlemleri 2886 sayılı Devlet İhale Kanunu'na tabi değildir ve idarenin alım, satım ve ihalelerinde uygulanacak usul ve esaslar bir yönetmelikle belirlenir. Anılan madde gereğince İdarenin kaynak sularının kiralanmasına ilişkin MESKİ tarafından “Taşınır, Taşınmaz, Kaynak ve Hakların Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” yayımlanmıştır. Bu Yönetmelik'te de, kaynak sularının işletilmesi hakkının, İstanbul Su ve Kanalizasyon Genel Müdürlüğü Taşınır, Taşınmaz, Kaynak ve Hakların Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'te belirtilen ihale usullerinden biriyle kiraya verileceği düzenlenmiştir.

Yapılan incelemede Mersin ili Tarsus ilçesi Belen köyü, Çevlik mevkiî Berdan Irmağı kollarından birisi olan Pamukdere Havzasında yer alan ve Devletin hüküm ve tasarrufu altında bulunan kaynak suyunun, MESKİ tarafından, “Taşınır, Taşınmaz, Kaynak ve Hakların Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” hükümlerine göre kiralama yapılmadan tahsis yöntemiyle özel bir şirkete kullandırıldığı tespit edilmiştir.

Kamu İdaresi tarafından çıkarılıp yayımlanan Taşınır, Taşınmaz, Kaynak ve Hakların Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in, İdarenin mülkiyetindeki her türlü taşınır, taşınmaz, kaynak ve hakların en uygun şartlarda satışı, kiraya verilmesi, trampası, bunlar üzerinde sınırlı aynı hak tesisi ile ilgili uygulanacak usul ve esasları belirlemek amacıyla hazırlandığı ve bu işlemleri kapsadığı görülmektedir. Dolayısıyla yerine yeni bir mevzuat düzenlemesi gelene kadar geçerli olan mevzuat bu yönetmeliktir.

Kamu idaresi cevabında, konuya ilişkin çalışmaların başlatıldığını kiralama ile ilgili iş ve işlemlerin eksikliğinin tamamlanmasına müteakip ihale işlemleri yapılacaktır.

Bu doğrultuda İdarenin, Mersin Büyükşehir Belediyesi sınırları içindeki kaynak sularının kullanım hakkını “Taşınır, Taşınmaz, Kaynak ve Hakların Değerlendirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik” hükümlerine uygun olarak ihaleyle kiraya vermesi gerekmektedir.

BULGU 7: Revize Birim Fiyat Uygulamasına İlişkin Hükümlerin Tam Olarak Yerine Getirilmemesi

İdare tarafından iş kalemi miktarlarında yaşanan artışlar sonucunda ortaya çıkan revize birim fiyat uygulamasına ilişkin güncel mevzuat hükümlerine yükleniciler ile yapılan

sözleşmelerde yer verildiği ancak yer verilen bu düzenlemenin bazı yapım işlerinde uygulanmadığı tespit edilmiştir.

Yine Yapım İşlerine Ait Tip Sözleşme'nin 28.2'nci maddesinin 24.1 numaralı dipnotunda aynen;

“ ...

(2) Teklif birim fiyat sözleşmelerde madde metni aşağıdaki şekilde düzenlenecektir;

“28.2.İş kalemi miktarının değişmesi

28.2.1. Herhangi bir iş kaleminin (sözleşmede yer alan ya da yeni fiyatla sözleşmeye dahil olan iş kalemi) miktarında, işin devamı sırasında sözleşmesinde yer alan iş kalemi için sözleşmede belirtilen iş kalemi miktarında; yeni fiyatla sözleşmeye dahil edilen iş kalemi için ise yeni fiyat oluşturulurken projesine göre tespit edilip idare tarafından onaylanan iş kalemi miktarında % 20'yi aşan artışın meydana gelmesi ve toplam artışın aynı zamanda sözleşme bedelinin yüzde 1'ini geçmesi halinde, artışın sözleşme bedeli içindeki payı nispetinde ilgili iş kalemine ait birim fiyat aşağıda gösterildiği şekilde revize edilir ve bu iş kaleminin yüzde yirmi artışı aşan kısmına revize birim fiyat üzerinden ödeme yapılır.

$$R = F \times [1 - (A \times F) / S]$$

$$S = \text{Sözleşme bedeli (TL),}$$

$$F = \text{İş kaleminin birim fiyatı (TL /),}$$

$$A = \text{İş kaleminde meydana gelen artış miktarı (Adet, mt, m² vb.),}$$

$$R = \text{Revize birim fiyat (TL /).}$$

28.2.2. (28.2.1) maddesi uyarınca hesaplanan revize birim fiyat, o iş kalemine ait resmi analiz ve rayiçler de kullanılarak (%25 oranında kâr ve genel gider dahil) hesaplanan birim fiyatı geçemez. İş kalemine ait resmi analiz ve rayiçlerin bulunmaması halinde ise, bu fiyat Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 22'nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları dikkate alınarak hesaplanır.” denilmektedir.

Kamu İhale Genel Tebliği'nin “Yapım işlerinde iş kalemi miktarının değişmesi” başlıklı 52'nci maddesinde; birim fiyatlı işlerde herhangi bir iş kaleminin (sözleşmede yer alan ya da yeni fiyatla sözleşmeye dâhil olan iş kalemi) miktarında, işin devamı sırasında sözleşmesinde

yer alan iş kalemi için sözleşmede belirtilen iş kalemi miktarında; yeni fiyatla sözleşmeye dâhil edilen iş kalemi için ise yeni fiyat oluşturulurken projesine göre tespit edilip idare tarafından onaylanan iş kalemi miktarında %20'yi aşan artışın meydana gelmesi ve bu toplam artışın aynı zamanda sözleşme bedelinin yüzde 1'ini geçmesi halinde, artışın sözleşme bedeli içindeki payı nispetinde ilgili iş kalemine ait birim fiyatın revize edileceği ve bu iş kaleminin yüzde yirmi artışı aşan kısmına revize birim fiyat üzerinden ödeme yapılacağı ifade edilmiştir. Söz konusu Tebliğe 30.09.2020 tarihinde eklenen ve 20.10.2020 tarihinde yürürlüğe giren 52.2'nci maddede ise 52.1'inci madde uyarınca hesaplanan revize birim fiyatın, o iş kalemine ait resmi analiz ve rayiçler de kullanılarak (%25 oranında kar ve genel gider dâhil) hesaplanan birim fiyatı geçemeyeceği ve iş kalemine ait resmi analiz ve rayiçlerin bulunmaması halinde ise, bu fiyat Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 22'nci maddesinin ikinci ve üçüncü fıkraları dikkate alınarak hesaplanacağı belirtilmiştir.

Yapım İşleri Genel Şartnamesinin 22'nci maddesinin 2'nci ve 3'üncü fıkralarında ise sözleşmede bulunmayan veya fiyatı belirli olmayan işlerin fiyatının nasıl tespit edilmesi gerektiği açıklanmaktadır. Bir başka deyişle “yeni birim fiyat” kavramının uygulamada nasıl yapılması gerektiğini tarif etmektedir. Söz konusu maddede kısaca, madde metinde sayılan sıralamaya uyularak oluşturulan analizlerden birine yine madde metninde sayılan rayiçlerden biri, birkaçı veya tamamı uygulanarak yeni birim fiyatın tespit edileceği düzenlenmiştir.

Söz konusu mevzuat hükümlerine göre, yapım işlerinde bir iş kalemi miktarında %20'yi aşan artışın meydana gelmesi ve bu artışın aynı zamanda sözleşme bedelinin %1'ni geçmesi halinde iş kaleminin fiyatı mevzuatta yer alan formül ile revize edilecek ve %20'lik artış miktarını aşan kısma bu revize edilmiş fiyattan ödeme yapılacaktır. Ancak söz konusu bu revize birim fiyat o iş kalemine ait resmi analiz ve rayiçler de kullanılarak (%25 oranında kâr ve genel gider dâhil) hesaplanan birim fiyat ile kıyaslanacak ve düşük olan tutar üzerinden ödeme yapılacaktır. Ayrıca o iş kalemine ait resmi analiz ve rayiçlerin bulunmaması halinde ise yeni birim fiyat tespit edilecek ve söz konusu bu fiyat ile revize birim fiyat kıyaslanarak düşük olan tutar üzerinden ödeme yapılacaktır.

Yapılan incelemede; 2021/563840 ihale kayıt numaralı “Mersin MESKİ Hizmet Sınırları İçerisinde Muhtelif İdari Bina Ve Tesislerde Tadilat Ve İyileştirmeler Yapılması Yapım İşleri”nde 337 poz numaralı “İdare Malı Demir İmalatın Sökülmesi” ve 523 poz numaralı “Lama Ve Profil Demirlerden Çeşitli Demir İşleri Yapılması Ve Yerine Konulması” iş kalemlerinde iş kalemlerinde revize birim fiyat hesaplanmasını gerektirecek şekilde artış

meydana geldiği, söz konusu iş kaleminin birim fiyatının yukarıda yer verilen formül ile revize edildiği ancak hesap edilen bu revize birim fiyatın resmi analiz ve rayiçler de kullanılarak hesaplanan birim fiyat ile kıyaslanmadığı ve doğrudan formül üzerinden hesap edilen fiyattan ödeme yapıldığı görülmüştür.

Yukarıda yer verilen denetim tespiti üzerine İdare tarafından; bulguda yer verilen yapım işinde hatalı uygulamanın düzeltileceği ve devam eden işlerde de bahsedilen mevzuat hükümlerine uygun işlem yapılacağı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak; birim fiyatlı yapım işi sözleşmelerinde; bir iş kalemi miktarında %20'yi aşan artışın meydana gelmesi ve bu artışın aynı zamanda sözleşme bedelinin %1'ni geçmesi halinde iş kaleminin fiyatı mevzuatta yer alan formül ile revize edilmeli, hesaplanan revize fiyat resmi analiz ve rayiçlerle hesaplanan fiyatla veya resmi analiz ve rayiç fiyatı bulunmayan birim fiyatlarda yeni birim fiyat hesabı yapılarak bulunan fiyat ile karşılaştırılmalı ve hangi fiyat küçük ise o fiyat üzerinden ödeme yapılması gerekmektedir.

BULGU 8: Yapım İşİ İhalelerinde Kontrollük Hizmetleri İçin Binek Araç Kiralanması

İdarenin 2023 yılı içerisinde devam eden yapım işlerinin bir kısmında kontrollük hizmetlerinin yerine getirilmesi amacıyla ihale dokümanlarında düzenlemeler yapılarak binek araç temin edildiği görülmektedir.

4734 Sayılı Kamu İhale Kanunu'nun Temel ilkeler başlıklı 5'inci maddesine göre; İdareler, bu Kanuna göre yapılacak ihalelerde; saydamlığı, rekabeti, eşit muameleyi, güvenilirliği, gizliliği, kamuoyu denetimini, ihtiyaçların uygun şartlarla ve zamanında karşılanmasını ve kaynakların verimli kullanılmasını sağlamakla sorumludur. Aralarında kabul edilebilir doğal bir bağlantı olmadığı sürece mal alımı, hizmet alımı ve yapım işleri bir arada ihale edilemez. Bu düzenlemeye göre idareler farklı istekliler tarafından sağlanabilecek ve aralarında doğal bağlantı olmayan mal alımı, hizmet alım ve yapım işlerini bir arada ihale edemeyecekleri gibi, yapılan işle veya alınan hizmetle ilgisi olmayan, farklı yöntemlerle piyasadan temin edilebilecek hizmet kalemlerini de ihale bünyesine katamazlar.

Yapım İşleri İhaleleri Uygulama Yönetmeliği'nin Makine, teçhizat ve diğer ekipmana ilişkin belgeler başlıklı 41'inci maddesine göre; İşin yapılabilmesi için gerekli görülen tesis, makine, teçhizat ve diğer ekipmanın sayısına ve niteliğine dokümanda yer verilir. Yönetmeliğe göre idarelerin yüklenicilerden işin yapılmasıyla doğrudan ilgili olan araç ve gereçlerin ihale

dokümanlarında yer vermek suretiyle istenilebileceği ifade edilmiştir. Ancak işin yapılmasıyla doğrudan ilgili olmayan örneğin kontrolörlük hizmetinin yapılabilmesi için binek araç teminin istenilemeyeceği anlaşılmaktadır.

İşin yürütülmesiyle ilgisi bulunmayan araç ve gereçlerin yüklenicilerden istenilmesinin sonucunda, Kamu İhale Genel Tebliği'nin Yapım işinin yürütülmesinde ihtiyaç duyulan araç, gereç ve malzemelerin yüklenicilere aldırılması başlıklı 49'uncu maddesinin 1'inci fıkrasında idareler tarafından, ihale dokümanında ihale konusu işin yürütülmesi sırasında kontrol aracı, bilgisayar, telefon, faks vb. araç, gereç ve malzemelerin yüklenici tarafından temin edileceği yönünde düzenlemeler yapıldığının görülmesi üzerine, ihale konusu iş kapsamında yer almayan hususların yerine getirilmesi yükleniciden istenilemeyeceği belirtilmiştir. Ancak ihale konusu işin yürütülmesi ile doğrudan ilgili olması, kullanım süre ve şekillerinin ihale dokümanında belirtilmesi kaydıyla, ihale dokümanında araç, gereç ve malzemelerin yüklenici tarafından temin edileceğine ilişkin düzenleme yapılması mümkün olduğu düzenlenmiştir. Tebliğ'de yer alan düzenlemeden açıkça anlaşılacağı üzere ihale dokümanlarında işin yürütülmesiyle doğrudan ilişkisi bulunmayan araç ve gereçlerin yüklenicilerden temin edileceğine ilişkin düzenlemelere yer verilmesi mevzuata aykırıdır.

İdare tarafından 2023 yılı içerisinde devam eden 46 yapım işinde yüklenicilerden kontrol aracı olarak 81 adet binek araç işlerin devamı süresince temin edilmiştir. Binek araçlar ihale dokümanlarında tarif edilerek ihale şartı olarak eklenmiştir. Söz konusu kontrol araçları birim fiyatlı ihalelerde birim fiyat teklif cetvelinde yer almamıştır. Bunun sonucunda yüklenicilere bir maliyet yükleyen binek araçlara ilişkin ne kadar teklif edildiği de bilinmemektedir.

2006/10193 sayılı BKK ile Hizmet Alımı Suretiyle Taşıt Edinilmesine İlişkin Esas Ve Usuller yayımlanmıştır. Esas ve Usuller'in temel amacı kamudaki taşıt giderlerinin asgari seviyeye indirilmesi ve kaynakların savurganlığa yol açılmadan, bütçe olanaklarıyla uyumlu bir biçimde kullanımının sağlanmasıdır. Bu doğrultuda edinilecek taşıtlara ilişkin birçok kısıt getirilmiştir. Örneğin Şoför giderleri hariç yapılan taşıt kiralama bedeli (katma değer vergisi hariç, her türlü bakım-onarım, sigorta ve benzeri giderler dahil), taşıtın Türkiye Sigorta, Reasürans ve Emeklilik Şirketleri Birliği tarafından yayımlanan ve harcama talimatının verildiği ay itibarıyla uygulanacak Motorlu Kara Taşıtları Kasko Değer Listesinde yer alan kasko sigortası değerinin %2'sini aşmayacaktır. Ancak bu şekilde ihale konusu yapılacak işin konusuna girmeyen, kontrolörlük işleri için ihale dokümanlarına şart koymak

suretiyle edinilen taşıtlara yüklenicilerin ne kadar fiyat yansıttığı bilinmemekte ve Esas ve Usullerde belirtilen limitin aşılmış olmadığı tespit edilememektedir.

Söz konusu ihale dokümanları incelendiğinde; kontrolörlük hizmetlerinde kullanılacak araçların akaryakıt dahil olacak şekilde temin edildiği görülmektedir. Hizmet Alımı Suretiyle Taşıtların Edinilmesine İlişkin Esas ve Usullerin “Genel esaslar” başlıklı 6’ncı maddesinde; *“taşıtlar, yakıt hariç, şoförlü veya şoförsüz olarak edinilebilecektir.”* hükmü yer almaktadır. Kontrolörlük hizmetlerinin yerine getirilmesi amacıyla yapım işi ihalelerinin içerisinde temin edilen binek araçların niteliği itibarıyla taşıtların kiralamasına dönüştüğü ve bu nedenle de yakıt dahil olarak temin edilmesinin de ayrıca mevzuata aykırı olduğu açıktır.

Yukarıda yer verilen denetim tespiti üzerine İdare tarafından; yapım işlerinde, ihale konusu işin ve yapı denetim hizmetlerinin sağlıklı yürütülmesi maksadı ile işin devamı süresince araç temin edildiği ifade edilmiştir. Bulguda yer verilen mevzuatta da belirtildiği üzere ihale dokümanlarında, yapım işlerinin yürütülmesinde doğrudan ilgisi bulunan araç ve gereçler talep edilebilecek ancak işin yürütülmesi ile ilgili doğrudan ilişkisi bulunmayan (örneğin kontrolörlük hizmetlerinin yerine getirilmesi amacıyla binek araç talebi) araç ve gereçlerin yüklenicilerden temin edileceğine ilişkin düzenlemelere yer verilemeyecektir.

İdarenin kontrolörlük hizmetlerinin yerine getirilmesi amacıyla ihale dokümanlarında binek araç temin edileceği yönünde düzenlemeler yapılmaması ve söz konusu kontrolörlük işleri için araç ihtiyacı olduğunda İdare bünyesinde bulunan taşıtlarla ihtiyaçların karşılanması gerekmektedir.

BULGU 9: Sayıştay Denetim Raporunun Genel Kurula Sunulmaması

2022 yılı Sayıştay Denetim Raporu’nun bilgi ve gereğinin yapılması için Genel Kurula (Büyükşehir Belediye Meclisi) sunulmadığı ve dolayısıyla denetim sonuçları hakkında Genel Kurulun bilgilendirilmediği görülmüştür.

6085 sayılı Sayıştay Kanunu’nun “Denetimin amacı” başlıklı 34’üncü maddesinde; bütçe hakkının gereği olarak kamu idarelerinin faaliyet sonuçları hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisine ve kamuoyuna güvenilir ve yeterli bilgi sunulmasının denetimin amaçlarından olduğu ifade edilmiştir.

5393 sayılı Belediye Kanunu’nun “Denetimin kapsamı ve türleri” başlıklı 55’inci maddesinde ise, denetim kapsamının iş ve işlemlerin hukuka uygunluğu, malî ve performans

denetimi olduğu, belediyelerde iç ve dış denetimlerin 5018 sayılı Kamu Malî Yönetimi ve Kontrol Kanunu hükümlerine göre yapılacağı, Belediyelere bağlı kuruluş ve işletmelerin de yukarıdaki esaslara göre denetleneceği ve denetimlere ilişkin sonuçların kamuoyuna açıklanarak meclisin bilgisine sunulacağı hüküm altına alınmıştır.

Sayıştay Denetim Yönetmeliği'nin "Denetim raporları" başlıklı 35'nci maddesinde ise; Rapor Değerlendirme Kurulunca görüş verilen mahalli idarelere ait denetim raporlarının ilgili mahalli idarelerin meclislerine bilgi ve gereği için gönderileceği belirtilmiştir.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümlerine göre, Belediye bağlı kuruluşlarının denetimleri sonucunda düzenlenen denetim raporlarının, denetim sonucundan bilgi edinmeleri ve gereğini yapabilmeleri için Genel Kurula sunulması gerekmektedir.

Yapılan incelemede, 2022 yılı Sayıştay Denetim Raporu'nun MESKİ Genel Kuruluna (Mersin Büyükşehir Belediyesi Meclisi) sunulmadığı tespit edilmiştir.

Yukarıda yer verilen denetim tespiti üzerine İdare tarafından; bundan sonraki süreçte Sayıştay Başkanlığınca tanzim edilen raporların MESKİ Genel Kuruluna (Mersin Büyükşehir Belediyesi Meclisi) sunulması hususunda azami özen gösterileceği ifade edilmiştir.

Sonuç olarak; mevzuat hükümleri doğrultusunda Sayıştay Denetim Raporlarının Genel Kurula sunulması, gündeme alınması ve rapor maddelerinin görüşüldüğünün tutanaklarda yer alması gerekmektedir.

BULGU 10: Sayıştaya Aylık Olarak Gönderilmesi Gereken Birleşmiş Veriler Defterinin Düzenli Olarak ve Zamanında Gönderilmemesi

2023 yılı hesap dönemine ait mali işlemleri içeren BVD'nin bazı aylarda hiç gönderilmediği, gönderilen ise zamanında gönderilmediği görülmüştür.

5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu'nun "Muhasebe sistemi" başlıklı 49'uncu maddesinde kamu hesaplarının kamu idarelerinin gelir, gider ve varlıkları ile malî sonuç doğuran ve öz kaynağın artmasına veya azalmasına neden olan her türlü işlemlerle garantilerin ve yükümlülüklerin belirlenmiş bir düzen içinde hesaplara kaydedilerek, yönetim ve denetim yetkilileriyle kamuoyuna gerekli bilgilerin sağlanması amacıyla tutulacağı hususu düzenlenmiştir.

6085 sayılı Sayıştay Kanunu'nun, "Hesapların verilmesi, muhasebe birimlerinin ve muhasebe yetkililerinin bildirilmesi" başlıklı 8'inci maddesinde kamu idarelerinin hesaplarının muhasebe yetkilileri tarafından hazırlanarak üst yöneticiler veya görevlendirdiği harcama yetkilileri ile muhasebe yetkilileri tarafından denetime hazır bekletileceği veya Sayıştayın bildireceği yere gönderileceği, bu hesaplara ilişkin ve mevzuatına uygun olarak tutulan defter, kayıt ve belgelerden Sayıştaya sunulacak olanların çeşitleri, verilme yeri, süresi ve usullerinin Sayıştay tarafından belirleneceği hükme bağlanmıştır.

Bu kapsamda çıkarılan Kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri ile Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslar'ın "Defter, mali tablo, belge ve bilgilerin verilme usulü" başlıklı 7'nci maddesinde kamu idaresi hesaplarını Başkanlığa verme sorumluluğunun 5018 sayılı Kanun'a tabi olan kamu idareleri için ilgili kamu idaresinin üst yöneticisi veya yetkilendirdiği harcama yetkilisi ile muhasebe yetkilisinde olduğu, diğer kamu idarelerinde ise sorumluluğun üst yönetici ile muhasebe yetkilisinde olduğu belirtilmiştir. Maddenin devamında ise defter, mali tablo, belge ve bilgilerden 5'inci maddede sayılanların bu Usul ve Esaslar'ın eklerinde, idareler itibarıyla belirlenmiş formatta, her bir tablo, belge veya cetvelin tabi olduğu mevzuata göre yetkili ve sorumlu olanlar tarafından elektronik olarak imzalanarak web portal aracılığıyla Başkanlığa gönderileceği ifade edilmiştir. Bu kapsama Sayıştay tarafından, idarelerce söz konusu verilerin elektronik ortamda sunulmasına yönelik olarak Birleşik Veri Aktarım Sistemi (BVAS) adlı bir web portal oluşturulmuştur.

Mezkûr Usul ve Esasların "Defter, mali tablo, belge ve bilgilerin verilme yeri ve süresi" başlıklı 6'ncı maddesinde, birleştirilmiş veriler defterinin takip eden ayın sonuna kadar gönderileceği belirtilmiştir.

Yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri birlikte değerlendirildiğinde İdarenin hesap verme süreçlerinin etkili çalışmasını sağlayacak ve denetim yetkililerine gerekli bilgileri sunabilecek muhasebe sistemlerini oluşturmak ve bu sistemden elde edilen verileri elektronik ortamda web portal üzerinden Sayıştaya sunması hukuki bir zorunluluktur.

Yapılan incelemede İdareye ait BVD'nin web portal üzerinden Birleşik Veri Aktarım Sistemi'ne (BVAS) aşağıdaki tabloda detayları görüleceği üzere bazı aylarda hiç gönderilmediği, gönderilenlerin ise zamanında gönderilmediği tespit edilmiştir.

Tablo 11: Veri Gönderme Tarihlerine İlişkin Bilgi

Mali Ay	BVD'nin Gönderilmesi Gereken Son Tarih	BVD Gönderim Tarihi	Açıklama
1	28.02.2023	-	Bu ay veri gönderilmemiştir.
2	31.03.2023	-	Bu ay veri gönderilmemiştir.
3	30.04.2023	-	Bu ay veri gönderilmemiştir.
4	31.05.2023	10.08.2023	Veri Usul ve Esaslarda Belirtilen Sürelerde Gönderilmemiştir
5	30.06.2023	-	Bu ay veri gönderilmemiştir.
6	31.07.2023	-	Bu ay veri gönderilmemiştir.
7	31.08.2023	08.09.2023	Veri Usul ve Esaslarda Belirtilen Sürelerde Gönderilmemiştir
8	30.09.2023	-	Bu ay veri gönderilmemiştir.
9	31.10.2023	-	Bu ay veri gönderilmemiştir.
10	30.11.2023	04.12.2023	Veri Usul ve Esaslarda Belirtilen Sürelerde Gönderilmemiştir
11	31.12.2023	20.02.2024	Veri Usul ve Esaslarda Belirtilen Sürelerde Gönderilmemiştir
12	31.01.2024	21.02.2024	Veri Usul ve Esaslarda Belirtilen Sürelerde Gönderilmemiştir

Yukarıda yer verilen denetim tespiti üzerine İdare tarafından; BVAS sistemine BVD aktarımının sağlıklı şekilde yapılmasının sağlanacağı ifade edilmiştir.

Sonuç olarak; kamu İdaresi Hesaplarının Sayıştaya Verilmesi ve Muhasebe Birimleri İle Muhasebe Yetkililerinin Bildirilmesi Hakkında Usul ve Esaslara uyulması, söz konusu verilerin mevzuatla belirlendiği şekliyle, düzenli olarak ve zamanında Birleşik Veri Aktarım Sistemi'ne (BVAS) yüklenmesi gerekmektedir.

T.C. SAYIşTAY BAşKANLIğI
06520 Balgat / ANKARA
Tel: 0 312 295 30 00; Faks: 0 312 295 48 00
e-posta: sayistay@sayistay.gov.tr
<https://www.sayistay.gov.tr>

8. EKLER**EK-1: BULGULARA İLİŞKİN İZLEME TABLOSU**

Önceki Yıl/Yıllar Sayıştay Denetim Raporuna İlişkin İzleme Tablosu			
Bulgu Adı	Yıl/Yıllar	İdare Tarafından Yapılan İşlem	Açıklama
Kaynak Suları Kullanım Hakkının İhale Yapılmaksızın Tahsis Etme Suretiyle Kiraya Verilmesi	2022	Yerine Getirilmedi	Kamu idaresi tarafından bulgunun gereği yerine getirilmemiştir. Bu nedenle söz konusu husus Diğer Bulgular bölümünün 6'ncı bulgusu olarak Raporda yeniden bulgu konusu edilmiştir.